

महाराष्ट्र विधानसभा

पहिले अधिवेशन, २०२२

तारांकित प्रश्नोत्तरांची यादी

बुधवार, दिनांक १६ मार्च, २०२२ / फाल्गुन २५, १९४३ (शके)

(१) उप मुख्यमंत्री	}	यांचे प्रभारी विभाग
(२) जलसंपदा व लाभक्षेत्र विकास मंत्री		
(३) सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री		
(४) ग्रामविकास, कामगार मंत्री		
(५) वैद्यकीय शिक्षण, सांस्कृतिक कार्य मंत्री		
(६) महिला व बालविकास मंत्री		
(७) मृद व जलसंधारण मंत्री		

प्रश्नांची एकूण संख्या - ५७

हिंगोणा (ता.यावल, जि.जळगाव) येथील ग्रामपंचायतमध्ये

दलित वस्ती निधीचा गैरवापर झाल्याबाबत

(१) * ४२५०८ श्री.शिरीष चौधरी (रावेर) : सन्माननीय ग्रामविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) हिंगोणा (ता.यावल, जि.जळगाव) येथील ग्रामपंचायत अंतर्गत दलित वस्ती निधीचा गैरवापर झाला असल्याचे दिनांक २२ जानेवारी, २०२२ मध्ये वा त्यासुमारस निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, येथे ऑनलाईन निविदे प्रक्रियेमध्ये हस्तक्षेप तसेच आर्थिक व्यवहार करून अनियमितता झाली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीमध्ये काय आढळून आले, तदनुषंगाने सदरहू प्रकरणी संबंधित दोषींवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. हसन मुश्रीफ : (१) नाही, हे खरे नाही.

(२) नाही, हे खरे नाही.

(३) नाही, सदर प्रकरणी कोणतीही अनियमितता झालेली नाही. त्यामुळे प्रस्तुत प्रकरणी कोणावरही कारवाई करण्यात आलेली नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राजापूर (जि.रत्नागिरी) तालुक्यातील प्राथमिक आरोग्य केंद्रामधील
रुग्णवाहिका चालकांचे मानधन अदा करण्याबाबत**

- (२) * ४०८४५ श्री.राजन साळवी (राजापूर) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) राजापूर (जि.रत्नागिरी) तालुक्यातील नऊ प्राथमिक आरोग्य केंद्रातील रुग्णवाहिका चालकांना माहे एप्रिल, २०२१ पासून मानधन मिळाले नसल्याने रुग्णवाहिका चालकांनी दिनांक २७ जानेवारी, २०२२ रोजी वा त्या सुमारास कामबंद आंदोलन सुरु केले असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, रुग्णवाहिका चालकांना मानधन न मिळण्याची कारणे काय आहेत,
- (३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले,
- (४) असल्यास, तदनुसार वाहन चालकांना मानधन अदा करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत?

श्री. राजेश टोपे : (१), (२), (३) व (४) शासन निर्णय दिनांक १६ जानेवारी, २००३ नुसर प्राथमिक आरोग्य केंद्र आकृतीबंधानुसार मंजूर पदांपैकी वाहनचालक यांचे नियमित पदावरील नियुक्त कर्मचारी सेवानिवृत्त झाल्यानंतर वाहनचालकाची पदे बाह्ययंत्रणेद्वारे भरण्याबाबत निर्देश आहेत. सन २०२१-२२ मध्ये कंत्राटी वाहनचालक यांचे वेतन अदा करण्यासाठी अनुदान प्राप्त झाले होते. त्यातून एप्रिल, २०२१ या कालावधीतील वाहनचालकांचे वेतन अदा करण्यात आले आहे. तथापि मे, २०२१ ते डिसेंबर, २०२१ या कालावधीत पुरवठादाराने वाहनचालकांचे मानधन अदा केले आहे. सद्यस्थितीत पुरवणी मागणीद्वारे अनुदान प्राप्त करून घेण्याची कार्यवाही सुरु आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**बोदाड (ता. मारेगांव, जि. यवतमाळ) येथील अंगणवाडी इमारत
बांधकामास निधी उपलब्ध करण्याबाबत**

(३) * ४२१०१ श्री.संजिवरेड्डी बोदकुरवार (वणी), डॉ.अशोक उईके (राळेगाव) : सन्माननीय महिला व बालविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) बोदाड (ता.मारेगांव, जि.यवतमाळ) येथील अंगणवाडी इमारत बांधकामाकरिता निधी उपलब्ध झाला नसल्याने सदर बांधकाम दहा वर्षांपासून अपूर्ण असल्याने गावातील लहान मुलांना अंगणवाडी केंद्रात मिळणाऱ्या सोयी सुविधा उपलब्ध होत नसल्याचे दिनांक ०६ जानेवारी, २०२२ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदरहू अंगणवाडी केंद्र इमारत बांधकाम मंजूर असतानाही संबंधित विभागाचे अधिकारी यांच्या दुर्लक्षतेमुळे अद्यापही काम प्रलंबित असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे काय,

(३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय,

(४) असल्यास, त्यानुसार सदर बांधकामास दुर्लक्ष करणाऱ्या संबंधितांवर कारवाई करण्यासह अंगणवाडी इमारत बांधकामास निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. यशोमती ठाकूर (सोनावणे) : (१) हे खरे आहे.

बांधकाम पूर्ण करण्याकरिता निधी उपलब्ध करून देण्याची कार्यवाही करण्यात येत आहे. मौजे बोदाड येथील अंगणवाडी केंद्र सद्यस्थितीत जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळेच्या रिकाम्या वर्ग खोलीमध्ये भरविण्यात येत आहे व अंगणवाडी केंद्रात दिल्या जाणाऱ्या सर्व सोयी सुविधा नियमित देण्यात येत आहेत.

(२), (३) व (४) सदर कामास दिनांक १२/०३/२०१२ रोजी प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात आली होती. तसेच उपअभियंता, जि.प. बांधकाम उपविभाग, झरी यांचेकडून दिनांक २६/०७/२०१२ रोजी तांत्रिक मान्यता प्रदान करण्यात आली होती. सचिव ग्रामपंचायत यांना दिनांक २४/०८/२०१२ रोजी काम सुरू करण्याकरिता आदेश देण्यात आला. सदर जागेवर अतिक्रमण असल्यामुळे काम सुरू करण्यास विलंब झाला. उपलब्ध निधी सन २०११-१२ या वित्तीय वर्षातील असल्याने तो माहे मार्च २०१३ पर्यंत खर्च करणे बंधनकारक असतांना माहे मार्च २०१३ पर्यंत जोताकाम पूर्ण झालेले असून बांधकामासाठी लागणारे आवश्यक साहित्य बांधकामाच्या जागी उपलब्ध करण्यात आले होते. परंतु माहे मार्च २०१३ नंतर निधी खर्च करण्याची परवानगी नसल्याने उर्वरित काम पूर्ण करता आले नाही.

त्यानंतर महिला व बाल विकास विभाग, शासन निर्णय क्र.एबावि-२०१४/प्र.क्र.७८/का.६, दिनांक १०/०९/२०१५ नुसार अखर्चित निधी खर्च करण्याची परवानगी देण्यात आली होती. परंतु प्राकलनातील मंजूर दर व सन २०१५-१६ मधील शासकीय प्रचलित दरात बरीच तफावत असल्यामुळे उर्वरित अंगणवाडी बांधकाम पूर्ण करण्यासाठी उपलब्ध असलेल्या निधीपेक्षा (रक्कम रु.२.७० लक्ष) जास्त निधीची (रक्कम रु.५.२५ लक्ष) आवश्यकता असल्यामुळे अंगणवाडी बांधकाम होऊ शकले नाही.

सदर अर्धवट बांधकामावर रु. १,३९,०००/- एवढा खर्च झालेला असून, उर्वरित अपूर्ण बांधकाम पूर्ण करण्याकरिता लागणाऱ्या निधीकरिता बांधकामाचे प्राकलन तयार करण्यात आले असून रु. ७,८०,०००/- एवढा निधी सदर अपूर्ण बांधकाम पूर्ण करण्याकरिता लागणार आहे. सदर निधी चालू वित्तीय वर्षात प्राप्त होणाऱ्या जिल्हा नियोजन समिती निधीमधून देण्यात येईल व काम पूर्ण करून घेण्यात येईल.

तसेच बांधकाम विहित मुदतीत पूर्ण न करणे यास जबाबदार असलेले तत्कालीन कर्मचारी/अधिकारी यांचा खुलासा मागविण्यात आलेला असून खुलासा प्राप्त होताच दोषी आढळलेल्या संबंधीतांवर जबाबदारी निश्चित करून शिस्तभंगाची कारवाई करण्यात येईल.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

रस्त्यावर राहणाऱ्या अनाथ, बेघर मुलांच्या पुनर्वसनाबाबत

(४) * ४२२२१ श्री.रईस शेख (भिवंडी पूर्व) : सन्माननीय महिला व बालविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) महिला व बालविकास विभागामार्फत रस्त्यावर राहणारे अनाथ, बेघर तसेच दिवसभर रस्त्यावर राहून रात्री जवळच्या झोपटपट्टीतील कुटुंबासमवेत राहणाऱ्या बालकांचे सर्वेक्षण करण्यात येते, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, केंद्र आणि राज्य शासनाच्या विविध योजनांद्वारे मुलांचे पुनर्वसन करण्यासाठी राष्ट्रीय बालहक्क संरक्षण आयोगाच्या संकेतस्थळावर नोंदणी करण्यात येते, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, रस्त्यावर राहणाऱ्या मुलांच्या पालनपोषणाकडे दुर्लक्ष होत असल्याने ही मुले बालमजुरी किंवा बाल गुन्हेगारीकडे वळू नयेत याकरिता त्यांच्या पुनर्वसनासाठी शासनाने कोणत्या उपाययोजना केल्या वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाचे कारण काय आहेत ?

अॅड. यशोमती ठाकूर (सोनावणे) : (१) हे खरे आहे.

(२) हे खरे आहे.

(३) बाल न्याय (काळजी व संरक्षण) अधिनियम २०१५ मधील तरतुदीनुसार व मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार राष्ट्रीय बाल हक्क संरक्षण आयोगाद्वारे तयार केलेल्या, रस्त्यावर राहणाऱ्या बालकांचा बचाव व पुनर्वसनासाठीच्या मानक कार्यप्रणालीची (SOP) अमलबजावणी करण्याबाबत जिल्हाधिकारी यांना कळविले आहे. या अनुषंगाने जिल्ह्यांमध्ये रस्त्यावर राहणाऱ्या बालकांचा सर्वे

सुरु आहे. सर्व करताना आढळून आलेल्या बालकांची चौकशी करून त्यांना सर्वप्रथम त्यांचे पालक किंवा नातेवाईकांकडे पुनर्स्थापित करण्यात येते. तसेच बालकांना बालसंगोपन योजनेचा लाभ देण्यात येत आहे. बालकांच्या आई-वडील किंवा इतर नातेवाईकांचा शोध न लागल्यास अशा बालकांना बाल कल्याण समितीच्या समोर आणून आवश्यकतेनुसार बालगृहात दाखल करण्यात येत आहे. राज्यात ३२६ इतकी बालगृहे आहेत. तसेच महानगर पालिका क्षेत्रात बालकांसाठी ४३ खुली निवारागृहे आहेत, त्या ठिकाणी या बालकांची व्यवस्था करण्यात येत आहे. सदर समस्या शहरी भागामध्ये जास्त असल्याने आयुक्त, महिला व बालविकास यांच्या दिनांक ११/०२/२०२२ रोजीच्या पत्रान्वये, सर्व जिल्हाधिकारी यांना जिल्ह्यातील शहरे निवडून तेथील हॉट-स्पॉट घोषित करण्याच्या व हॉट-स्पॉट घोषित केलेल्या ठिकाणी तातडीने रेस्क्यू ऑपरेशन राबविण्याच्या सूचना दिल्या आहेत. तसेच केवळ शासकीय योजनेचा लाभ नव्हे तर CSR व देणगी मधून देखील लाभ मिळवणेसाठी व जिल्हास्तरीय निधीमधून मदत करणेबाबत निर्देश दिले आहेत.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

गडचिरोली जिल्ह्यातील आरोग्य कर्मचाऱ्यांचे थकीत वेतन अदा करणेबाबत

(५) * ४२६३६ डॉ.देवराव होळी (गडचिरोली) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कोरोना या महामारी काळात कोविड योद्धा म्हणून आरोग्य कर्मचारी अत्यंत कमी वेतनावर काम करीत आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, गडचिरोली येथील जिल्हा सामान्य रुग्णालय व महिला व बाल रुग्णालय येथे कोविड-१९ साठी काम करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांचे माहे जुलै, २०२१ ते डिसेंबर, २०२१ चे वेतन अजून पर्यंत अदा करण्यात आलेले नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, वेतन मिळावे याकरिता हे कर्मचारी शासन स्तरावर वारंवार पाठपुरावा करीत असूनही त्यांना अजून पर्यंत वेतन मिळाले नाही, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, या कर्मचाऱ्यांचे जुलै, २०२१ ते डिसेंबर, २०२१ चे थकीत वेतन अदा करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. राजेश टोपे : (१) हे खरे नाही,

गडचिरोली जिल्ह्यात कोरोना महामारीच्या काळात आरोग्य सेवा प्रभावीपणे पुरविण्याकरिता प्रकल्प अंमलबजावणी आराखडयानुसार पदनिहाय मंजूर असलेले मानधन आरोग्य कर्मचाऱ्यांना देण्यात येत आहे.

(२) हे खरे नाही,

माहे जुलै २०२१ ते डिसेंबर २०२१ या कालावधीतील वेतनासाठी अनुदान उपलब्ध नसल्यामुळे वेतन विहित कालावधीत अदा करण्यात आलेले नव्हते. तथापि राज्य आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरणाकडून दिनांक २५ जानेवारी, २०२२ रोजी निधी उपलब्ध झाल्यानंतर तातडीने माहे जुलै, २०२१ ते डिसेंबर, २०२१ या कालावधीतील कर्मचाऱ्यांचे मानधन अदा करण्यात आलेले आहे.

(३) हे खरे नाही,

(४) माहे जुलै, २०२१ ते डिसेंबर, २०२१ या कालावधीतील कर्मचाऱ्यांचे मानधन अदा करण्यात आलेले आहे. सद्यस्थितीत कोणत्याही कर्मचाऱ्याचे मानधन थकीत नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

न्याहाळे खु. (ता.जव्हार, जि.पालघर) ग्रामपंचायत हद्दीत मुदतबाह्य सॅनिटाय्झरचे वाटप केल्याबाबत

(६) * ४३२९६ श्री.देवेंद्र भुयार (मोर्शी) : सन्माननीय ग्रामविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) न्याहाळे खु. (ता.जव्हार, जि.पालघर) ग्रामपंचायत हद्दीत मुदत बाह्य झालेले सॅनिटाय्झरचे वाटप केल्याचे माहे डिसेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर ग्रामपंचायतीचे ग्रामसेवक श्री.एकल यांनी निकृष्ट दर्जाच्या

मालाचे वाटप केले असून सदर मालाची स्टॉक रजिस्टर मध्ये नोंद घेतली नसणे, ई निविदा प्रसिद्ध न करता दरपत्रकाद्वारे खरेदीत अपहार केले असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर गैरव्यवहार प्रकरणी ग्रामसेवक यांना दोषी ठरवून फक्त एक वेतन वाढ रोखण्याची शिक्षा देण्यात आली तसेच ग्रामसेवकांच्या दुर्लक्षामुळे निकृष्टदर्जाचे सॅनिटायझरचे वाटप केल्याने नागरिकांना नाहक त्रास सहन करावा लागला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीमध्ये काय आढळून आले, त्यानुसार कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. हसन मुश्रीफ : (१) होय, अशंत: खरे आहे. परंतु सदर घटना २ मे, २०२१ रोजी निदर्शनास आली होती.

(२) शासन निर्णय भाखंस-२०१४/ प्र.क्र.८२/भाग-III/ उदयोग-४. दिनांक ०१ डिसेंबर, २०१६, अन्वये रक्कम रुपये २,२०,०००/- च्या खरेदीकरीता ई-निविदाची आवश्यकता नाही. त्यामुळे दरपत्रकाद्वारे खरेदी केलेली आहे व कमीत कमी दर असलेल्या पुरवठा दाराची निविदा मंजूर केली आहे. सदर मालाची नोंद स्टॉक रजिस्टरला घेण्यात आलेली नव्हती. परंतु सदर बाबतीत अपहार झाल्याचे आढळून आलेले नाही.

(३) सदर प्रकरणी आर्थिक अपहार झालेला नव्हता फक्त आलेला माल तपासुन न घेता वाटप केला होता. त्यामुळे निष्काळजीपणा केल्याने श्री.एकल. ग्रामसेवक यांची एक वेतनवाढ रोखण्याची शिक्षा देण्यांत आलेली होती हे खरे आहे. सदर सॅनिटायझर पैकी ५० ते ६० बॉटल फक्त मुदतबाह्य होत्या, परंतू दिनांक १ मे, २०२१ रोजी वाटप करुन दिनांक ०२.०५.२०२१ रोजी तात्काळ सदर बॉटल परत घेतल्याने ग्रामस्थांनी त्याचा वापर केला नव्हता. त्यामुळे कोणताही सदर मुदतबाह्य सॅनिटायझरचा त्रास झाल्याचे निदर्शनास आले नाही.

(४) सदर प्रकरणी चौकशी करुन संबंधित ग्रामसेवकाने निष्काळजीपणा केल्याने तसेच सॅनिटायझरचे वाटप करण्यापूर्वी वैधता तपासली नसल्याचा निष्कर्ष चौकशीतून निघाला. त्यामुळे सदर ग्रामसेवकाची एक वेतनवाढ बंद करुन त्यांना शास्ती देण्यात आली.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यात बालविवाहाचे वाढते प्रमाण रोखण्यासाठी
करावयाच्या उपाययोजना**

(७) * ४३३१९ श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), श्री.मोहनराव हंबर्डे (नांदेड दक्षिण) : सन्माननीय महिला व बालविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यामध्ये विशेषतः अहमदनगर, सोलापूर जिल्ह्यामध्ये विवाहाच्या वेळी मुलींचे वय वाढीव दाखविल्यामुळे बालविवाहाच्या प्रमाणात वाढ झाली असल्याचे निदर्शनास आले आहे हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, अहमदनगर जिल्ह्यात माहे जानेवारी, २०२० ते ऑगस्ट, २०२१ पर्यंत बालविवाहांच्या १८४ घटना तसेच सोलापूर जिल्ह्यात ७०० पेक्षा अधिक बालविवाह झाल्याच्या घटना माहे फेब्रुवारी, २०२२ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आल्या आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, राज्यात सरकारी, निमसरकारी, खाजगी, सहकारी संस्था व कार्यालयांमध्ये महिला तक्रार निवारण समितीच स्थापन केलेल्या नाहीत, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, राज्यामध्ये बालविवाह रोखण्याकरिता व महिला सक्षमीकरण करण्याकरिता शासनाने कोणत्या उपाययोजना केल्या वा करण्यात येत आहेत,

(५) नसल्यास, विलंबाची काय कारणे आहेत?

अॅड. यशोमती ठाकूर (सोनावणे) : (१) हे खरे नाही.

अहमदनगर, सोलापूर जिल्ह्यामध्ये विवाहाच्या वेळी मुलींचे वय वाढीव दाखविल्यामुळे बालविवाहाच्या प्रमाणात वाढ झाली असल्याचे निदर्शनास आले नाही.

(२) हे खरे नाही.

अहमदनगर जिल्ह्यामध्ये जानेवारी, २०२० ते ऑगस्ट, २०२१ पर्यंत एकूण ६० बालविवाह होत असल्याच्या व सोलापूर जिल्ह्यामध्ये जानेवारी, २०२० ते ऑगस्ट, २०२१ या कालावधीमध्ये ९० बालविवाह होत असल्याच्या तक्रारी आल्यानंतर सदर विवाह रोखण्यात आले आहेत.

(३) राज्यात बहुतांश ठिकाणी सरकारी, निमसरकारी, खाजगी, सहकारी संस्था व कार्यालयांमध्ये महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना केलेली आहे.

(४) ग्रामीण भागात गाव बाल संरक्षण समितीकडून व तालुक्यात तालुका बाल संरक्षण समितीकडून बाल विवाह प्रतिबंधक अधिनियम २००६ या कायद्याची अंमलबजावणी करण्यात येते. बालविवाह रोखण्याकरिता जिल्हा बाल संरक्षण कक्षामार्फत ग्रामीण भागात ग्राम बाल संरक्षण समिती सदस्य, सरपंच, ग्रामसेवक, आशा वर्कर यांना बालविवाहाबाबत प्रशिक्षण देण्यात येत आहे. तसेच बालविवाहाबाबत महाविद्यालय, शाळा, बसस्थानक, वृत्तपत्र इ. ठिकाणी प्रचार प्रसिद्धी करण्यात आली आहे.

महिला सक्षमीकरण करण्यासाठी विभागामार्फत विविध योजना राबविण्यात येत आहे. शासकीय महिला वसतीगृहे (राजगृहे), महिला संरक्षणगृहे, स्वयंसेवी आधारगृहे स्थापन केली आहेत. व्यावसायिक प्रशिक्षणासाठी मुलींना विद्यावेतन दिले जाते. महिला मंडळांना सहाय्यक अनुदान अंतर्गत महिला प्रशिक्षण केंद्रांना सहाय्यक अनुदान दिले जाते.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यात कोविड-१९ या साथ रोगाच्या काळात बालमृत्यूच्या प्रमाणात झालेली वाढ

(८) * ४०६४३ श्री.सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर), श्री.संजय केळकर (ठाणे) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात माहे फेब्रुवारी ते ऑगस्ट, २०२१ या कालावधीत ० ते ५ वर्षे वयोगटातील ८ हजार ५८४ बालमृत्यू झाले असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, बालमृत्यूचे प्रमाण हे औद्योगिक व आर्थिकदृष्ट्या सबळ असणाऱ्या जिल्ह्यात जास्त असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सर्वात जास्त बालमृत्युची नोंद नागपूर येथे ७०५, औरंगाबाद येथे ५८९, मुंबई शहर येथे ५५८, पुणे येथे ४१४, नाशिक येथे ४१४ इतकी झाली असल्याने कोरोना संसर्गाचा प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी उपाययोजना करित असताना गर्भवती माता, स्तनदा माता, कुपोषित व आजारी बालकांकडे दुर्लक्ष झाले असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, याबाबत समर्थन या संस्थेने सार्वजनिक आरोग्य विभागाला दिनांक १२ ऑक्टोबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास पत्राद्वारे कळवले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, याबाबत शासनाने कोणत्या उपाययोजना केल्या वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची करणे काय आहेत?

श्री. राजेश टोपे : (१) हे खरे आहे.

(२) हे खरे आहे.

(३) हे अंशतः खरे आहे.

सर्वात जास्त बालमृत्युची नोंद नागपूर येथे ९२३, औरंगाबाद येथे ५८७, मुंबई शहर येथे ७९२, पुणे येथे ४२२, नाशिक येथे ४१७ बालमृत्युची नोंद आहे. राज्य शासनाने कोविड-१९ साथ रोगाच्या काळात आरोग्य सेवांचे बळकटीकरणासाठी तज्ञांची समिती गठीत करण्यात आली होती. या समितीने माता व बाल आरोग्यासंबंधीत सेवांचे बळकटीकरणासाठी केलेल्या शिफारशीनुसार कार्यवाही करण्यात येत आहे. परंतू कोरोना संसर्गाचा प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी उपाय योजना करित असताना गर्भवती माता, स्तनदा माता, कुपोषित व आजारी बालकांकडे दुर्लक्ष झालेले नाही.

(४) हे खरे आहे.

(५) माता व बालमृत्यु कमी करण्याच्यादृष्टीने आरोग्य विभागामार्फत खालील उपाय योजना करण्यात येतात.

बाल आरोग्य संबंधी योजना :- आजारी नवजात बालकांच्या उपचारासाठी विशेष कक्ष (SNCU), नवजात शिशु स्थिरीकरण कक्ष (NBSU), नवजात शिशु कोपरा (NBCC), ग्राम बाल विकास केंद्र (VCDC), प्राथमिक आरोग्य केंद्र स्तरावरील बाल उपचार केंद्र (CTC), पोषण पुनर्वसन केंद्र (NRC), जंतनाशक व

जीवनसत्व "अ" मोहिम, घरच्या घरी नवजात बालकांची काळजी (HBNBC), १३ व्या वित्त आयोगांतर्गत Intensified HBNC, Home based care for young child (HBYC), जोखिमग्रस्त कार्यक्षेत्रातील आशांमार्फत अतिसार, न्युमोनिया व सेप्सीस या आजारांचे व्यवस्थापन, Mother Absolute Affection व राष्ट्रीय बाल स्वास्थ्य कार्यक्रम, अतिसार नियंत्रण पंधरवडा (DCF), अॅनिमिया मुक्त भारत, नियमित लसीकरण, नवसंजीवनी योजना

माता आरोग्य संबंधी योजना :- जननी सुरक्षा योजना, जननी शिशु सुरक्षा कार्यक्रम, मानव विकास कार्यक्रम, प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजना व प्रधानमंत्री सुरक्षित मातृत्व अभियान नवसंजीवनी योजना (मातृत्व अनुदान योजना, भरारी पथक योजना, दाई बैठका योजना) जिल्हा स्तरावर सर्व माता मृत्यु व बालमृत्यु यांचे अन्वेषण करण्यात येते.

(६) प्रश्न उदभवत नाही.

उस्मानाबाद जिल्हयातील उपळा-तेर-जागजी-कोंड-मेंढा रस्ता व तेर गावातील पेठ परिसरातील पुलाच्या बांधकामासाठी निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत

(९) * ४१०२९ श्री.राणाजगजीतसिंह पाटील (तुळजापूर) : सन्माननीय सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) उस्मानाबाद जिल्हयातील राष्ट्रीय महामार्ग क्र. २११-उपळा-तेर-जागजी-कोंड-मेंढा २३९ किमी ९/२०० हा रस्त्याच्या व तेर गावातील पेठ परिसरातील पुलाच्या बांधकामासाठी लागणारा निधी उपलब्ध करून देण्यासाठी लोकप्रतिनिधी दिनांक २० जानेवारी, २०२२ रोजी वा त्यासुमारास शासनाकडे मागणी केलेली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, तेरणा नदीच्या काठावर वसलेल्या तेर गावातील अनेक घरांमध्ये माहे ऑक्टोबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान झालेल्या अतिवृष्टीत पावसाचे पाणी शिरल्यामुळे अनेक घरांचे, संसारपयोगी वस्तूंचे, दुकानांचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झाले होते, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, तेर गावात पाणी शिरण्याचे मुख्य कारण राष्ट्रीय महामार्ग क्र. २११-उपळा-तेर-जागजी-कोंड-मेंढा रस्ता व या रस्त्यावरील पेठ ते तेर गावामध्ये जाणारा अरुंद व कमी उंचीचा पुल असल्याचे निष्पन्न झाले, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, भविष्यात होणारी हानी रोखण्यासाठी या पुलाची उंची वाढवून त्याची रुंदी वाढविणे हे काम करणे अत्यावश्यक असल्याने पुलाच्या कामाचे अंदाजपत्रक देखील तयार करण्यात आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, सदरहू रस्त्याच्या व पुलाच्या कामाच्या अंदाज पत्रकास मंजूरी देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे

(६) नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. अशोकराव चव्हाण : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) होय हे खरे आहे.

अतिवृष्टीमुळे व निम्न तेरणा प्रकल्पातील पाणी सोडण्यात आल्याने विसर्गाचे पाणी मोठ्या प्रमाणात सेतू पुलावरून वाहून, नदीपात्रातील पाणी गावामध्ये शिरले होते.

(३) अतिवृष्टीमुळे सदर सेतू पुलावरून पाणी वाहते.

सेतू पुलाच्या वरच्या भागात निम्न तेरणा प्रकल्प असून सदर प्रकल्पातून पाणी सोडल्यानंतर सदर सेतू पुलावरून पाणी वाहते.

(४), (५) व (६) प्रश्नांकित पुलाचे काम हे निकष, मंजूरी व निधी उपलब्धतेच्या अधीन राहून हाती घेण्याचे नियोजन आहे.

नागपूरच्या शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालयाशी संलग्न असलेल्या सुपरस्पेशलिटी रुग्णालयात कॅथलॅबची प्रतीक्षा असल्याबाबत

(१०) * ४३२८६ श्री.मोहन मते (नागपूर दक्षिण) : सन्माननीय वैद्यकीय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) आशिया खंडातील सर्वात मोठे रुग्णालय म्हणून ओळख असलेल्या नागपूरच्या शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालयाशी संलग्न असलेल्या

सुपरस्पेशलिटी रुग्णालयाच्या हृदयरोग विभागातील दहा वर्षे जुने झालेले कॅथलॅब यंत्र वारंवार बंद पडत असल्याने रुग्णांची गैरसोय होत असल्याची बाब दिनांक ०१ फेब्रुवारी, २०२२ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदरहू यंत्राच्या खरेदीसाठी राज्य शासनाने ६ कोटी ५० लाख रुपयांचा निधी उपलब्ध करून दिला असतानाही आजतागायत यंत्र खरेदी करण्यात आलेली नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने या सुपरस्पेशलिटी रुग्णालयाच्या हृदयरोग विभागातील कॅथलॅब यंत्र खरेदीत विलंबास कारणीभूत असलेल्या संबंधित अधिकाऱ्यांवर कारवाई करण्यासह कॅथलॅब यंत्र खरेदी करीता कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे;

(४) नसल्यास, विलंबाची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत ?

श्री. अमित विलासराव देशमुख : (१) हे अंशतः खरे आहे.

(२) हे अंशतः खरे आहे.

(३) व (४) हाफकीन महामंडळ स्तरावर खरेदीची प्रक्रिया सुरु आहे.

अंजनगाव सुर्जी (जि. अमरावती) येथील शहानूर प्रकल्प कार्यालयातील कर्मचारी अनुपस्थित असल्याने शेतकऱ्यांची गैरसोय होत असल्याबाबत

(११) * ४१२४४ श्री.बळवंत वानखडे (दर्यापूर), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी) : सन्माननीय जलसंपदा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अंजनगाव सुर्जी (जि.अमरावती) येथील शहानूर प्रकल्प कार्यालयातील कर्मचारी गैरहजर रहात असल्याने प्रकल्पग्रस्तांचा दाखल मागणाऱ्या शेतकऱ्यांची गैरसोय होत असल्याचे दिनांक १७ डिसेंबर, २०२१ रोजी वा त्या सुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदरहू प्रकरणी आवश्यक कागदपत्रे उपलब्ध करून देण्यासाठी

कोणताही कर्मचारी कोणतेही संदर्भ पडताळून पाहत नसल्यामुळे येथील कामकाज प्रलंबित आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशी अंती काय आढळून आले, तद्अनुषंगाने अनुपस्थित असलेल्या कर्मचारी व अधिकारी यांचेवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. जयंत पाटील : (१) हे खरे नाही.

(२) हे खरे नाही.

(३) मध्यम व लघु पाटबंधारे उपविभाग क्र.१ अचलपूर अंजनगाव सुर्जी येथे शाखा कार्यालय कार्यरत असून सदर कार्यालय हे सिंचन व्यवस्थापनाकरीता कार्यान्वित आहे. शाखाधिकारी यांचेकडे या शाखा कार्यालयाचा कार्यभार अतिरिक्त स्वरूपाचा आहे. डिसेंबर, २०२१ अखेर या शाखेत एकूण २२ पदे मंजूर असून १३ पदे कार्यान्वित असून ९ पदे रिक्त आहेत. या शाखेचे बहुतांश कर्मचारी हे सिंचन व्यवस्थापनाकरीता क्षेत्रिय कामावर असतात. कार्यालयात १ दफ्तर कारकुन व १ शिपाई नियमित कार्यरत आहेत.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

नागभीड (जि.चंद्रपूर) येथील ग्रामीण रुग्णालयातील डॉक्टरांच्या हलगर्जीपणामुळे गर्भवती महिलेचा झालेला मृत्यू

(१२) * ४१७८५ श्री.जयकुमार रावल (शिंदखेडा) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नागभीड (जि.चंद्रपूर) येथील ग्रामीण रुग्णालयातील डॉक्टरांच्या हलगर्जीपणामुळे एका गर्भवती महिलेचा मृत्यू झाला असल्याची बाब माहे जानेवारी २०२२ च्या पहिल्या आठवड्यात वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या प्रकरणाबाबत वैद्यकीय अधिकाऱ्यांच्या समितीने केलेल्या चौकशीचा अहवाल आरोग्य विभागास सादर करण्यात आला आहे काय,

(३) असल्यास, त्यानुसार शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. राजेश टोपे : (१) हे खरे आहे.

(२) जिल्हा शल्य चिकित्सक, सामान्य रुग्णालय, चंद्रपूर कार्यालयाचे स्तरावर पाच सदस्यीय चौकशी समिती गठीत करून सदर प्रकरणी चौकशी करण्यात आली आहे. सदर चौकशी अहवाल विभागास दिनांक ०२/०३/२०२२ रोजी प्राप्त झाला आहे.

(३) चौकशी अहवालातील निष्कर्षाच्या अनुषंगाने डॉ. तरल नागमोती, कंत्राटी स्त्रीरोगतज्ञ यांची सेवा तात्काळ प्रभावाने दिनांक ३१/१२/२०२१ पासून समाप्त करण्यात आली आहे. तसेच, डॉ. रवि गावंडे, वैद्यकीय अधिक्षक, ग्रामीण रुग्णालय, नागभिड यांनी कर्तव्यात कसूर केल्याप्रकरणी त्यांचेविरुद्ध शिस्तभंगविषयक कार्यवाही करण्याच्या अनुषंगाने कार्यवाही सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

लोणीसीम (ता.पारोळा, जि.जळगांव) या लघू पाटबंधारे योजनेचे काम पूर्ण करणेबाबत

(१३) * ४३३८० श्री.चिमणराव पाटील (एरंडोल) : सन्माननीय मृद व जलसंधारण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) लोणीसीम (ता.पारोळा, जि.जळगांव) या लघू पाटबंधारे योजनेचे काम पूर्ण करण्याची मुदत संपूनही काम अद्यापही अपूर्ण अवस्थेत आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त योजनेच्या प्रकल्पाला जिल्हा जलसंधारण अधिकारी, उपविभागीय जलसंधारण अधिकारी, जलसंधारण अधिकारी यांनी भेट दिली असता माती भराव, पिचिंग, सांडवा दुरुस्ती, कालवेचे काम अपूर्ण अवस्थेत असल्याचे दिनांक ६ जानेवारी, २०२२ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त अपूर्ण अवस्थेत असलेले काम तातडीने पूर्ण करण्याच्या

सूचना योजनेचे काम करणाऱ्या संबंधित ठेकेदार कंपनीला उपविभागीय जलसंधारण अधिकारी, मृद व जलसंधारण उपविभाग, पारोळा यांनी दिलेल्या आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, त्यानुषंगाने लघू पाटबंधारे योजना लोणीसीम प्रकल्पाचे काम पूर्ण करण्यात आले आहे काय,

(५) असल्यास, सदर प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशी अंती काय आढळून आले, तदनुषंगाने सदर योजनेचे काम त्वरीत पूर्ण करणेसह तसेच संबंधित ठेकेदार व कंपनीवर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शंकरराव गडाख : (१) (२) व (३) होय, हे खरे आहे.

(४) व (५) प्रकल्पाच्या कालव्याच्या कामासाठी आवश्यक जमीन संपादित करण्याची कार्यवाही प्रगतीपथावर असल्याने सदरचे काम सद्यस्थितीत अपूर्ण आहे. प्रकल्पाचे उर्वरित काम पूर्ण करणेबाबत संबंधित ठेकेदारास लेखी व तोंडी सूचना देण्यात आल्या आहेत. प्रकल्पाच्या कामास झालेल्या विलंबामुळे ठेकेदारावर दंडात्मक कार्यवाही करणे प्रस्तावित आहे.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

भूम (जि.उस्मानाबाद) तालूक्यातील ग्रामीण रुग्णालयांत दिव्यांगकरीता आरोग्य तपासणी शिबीर सुरु करण्याबाबत

(१४) * ४३१८६ डॉ.तानाजी सावंत (परांडा) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) भूम (जि.उस्मानाबाद) तालूक्यातील दिव्यांगांची गैरसोय टाळण्यासाठी ग्रामीण रुग्णालयात त्यांच्या आरोग्य तपासणीसाठी नियमित शिबिर घेण्यात येत होते परंतु कोरोनाच्या पार्श्वभूमीवर सदर आरोग्य शिबीरे बंद करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला असल्याचे दिनांक ४ फेब्रुवारी, २०२२ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, दिव्यांगांना संजय गांधी, बीज भांडवल, शासकीय नोकरी व एसटी पास किंवा अन्य शासकीय योजनांचा लाभ घेण्याकरीता रुग्णालयातून दिव्यांग असल्याचे युआडी कार्ड मिळणे गरजेचे आहे परंतू त्यांना आता जिल्हा रुग्णालयांत हे कार्ड मिळविण्यासाठी जावे लागत असल्यामुळे त्यांची गैरसोय तसेच मानसिक व शारिरीक त्रासही होत असल्यामुळे भूम, ग्रामीण रुग्णालयात दिव्यांग तपासणी शिबीर पूर्ववत सुरु करावे अशी मागणी दिव्यांग करीत आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, कोरोनाचा प्रादुर्भाव कमी होत असल्याने भूम ग्रामीण रुग्णालयांत दिव्यांग बांधवांचे तपासणी शिबीर पूर्ववत सुरु करण्याकरीता शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत?

श्री. राजेश टोपे : (१) हे खरे आहे.

या संदर्भात जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद, उस्मानाबाद यांनी दिनांक १२.०१.२०२२ ते दिनांक २२.०२.२०२२ या कालावधीमध्ये तालुकास्तरीय आयोजित शिबीरे ओमायक्रॉनचा वाढता प्रादुर्भाव विचारात घेऊन रद्द करण्याबाबत सूचना निर्गमित केलेल्या होत्या.

(२) व (३) या आशयाचे निवेदन अथवा मागणी विभागाकडे प्राप्त झालेली नाही.

तथापि कोविड-१९ चा प्रादुर्भाव कमी झाल्याने दिनांक ०२ मार्च, २०२२ पासून पुर्ववत प्रमाणे ग्रामीण रुग्णालय, भूम येथे दिव्यांग तपासणी शिबीर सुरु करण्यात येत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

यवतमाळ जिल्हा परिषदेमध्ये साहित्य खरेदीत झालेला गैरव्यवहार

(१५) * ४१७६० श्री.मदन येरावार (यवतमाळ), श्री.नामदेव ससाने (उमरखेड) : सन्माननीय ग्रामविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) यवतमाळ जिल्हा परिषदेसह पंचायत समितीस्तरावर जलशुध्दीकरण

यंत्रासह फॉगिंग मशिन, लॅपटॉप, खेळणी आदि साहित्य खरेदीत गैरव्यवहार झाला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, पंचायत समितीने साहित्य पुरवठ्यासाठी ई-निविदा प्रक्रिया दिनांक १० जानेवारी, २०२२ रोजी वा त्यासुमारास राबविली असून त्यामध्ये कोऱ्या निविदा डाऊनलोड करण्याचा कालावधी १० ते १७ जानेवारी, निविदा स्विकारण्याची अंतिम तारीख १५ जानेवारी तर निविदा उघडण्याची तारीख १७ जानेवारी होती, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर साहित्यांची खरेदीची किंमत बाजारात कमी असून खरेदी प्रक्रियेत फॉगिंग मशिनची किंमत ९२ हजार ५००, ५०० एलपीएचचा आरओ १ लाख ८५ हजार तर १०० एलपीएचचा आरओ ६१ हजार ६५० रुपयांचा दाखवून जादा दराने पुरवठादारांकडून मिळण्याचा प्रयत्न पदाधिकाऱ्यासह संबंधीत अधिकारी करित असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, जिल्हा परिषद, पंचायत समितींच्या माध्यमातून ग्रामपंचायत गावात व शाळेत बसविण्यात आलेली जलशुद्धीकरण यंत्रे निकृष्ट दर्जाची असून जिल्ह्यातील अनेक गावात ही यंत्रे विना वापर आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, सदर प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्या मध्ये काय आढळून आले, तद्अनुषंगाने उक्त साहित्य खरेदीत झालेल्या गैरव्यवहाराबाबत संबंधीत दोषींवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. हसन मुश्रीफ : (१) हे खरे नाही.

(२) पंचायत समिती कळंब, जिल्हा यवतमाळ अंतर्गत दि. १० जानेवारी, २०२२ रोजी तांत्रिक मान्यतेनुसार जलशुद्धीकरण यंत्र फॉगिंग मशिन, लॅपटॉप आणि आंगणवाडी करीता खेळणी साहित्य इत्यादी बाबी करीता ई-निविदा मागविण्यात आली होती. परंतु, तांत्रिक बाबींची पूर्तता न झाल्याने सदर ई-निविदा प्रक्रीया दि. २४.०१.२०२२ रोजी रद्द करण्यात आली आहे. त्यामुळे साहित्य खरेदी करण्यात आलेली नाही.

(३) व (४) खरे नाही,

(५) व (६) प्रश्न उद्भवत नाही.

**परभणी जिल्हासह मराठवाड्यात कृत्रिम पुरपरिस्थिती
निर्माण झाल्याबाबत**

(१६) * ४३२४६ श्री.सुरेश वरपुडकर (पाथरी) : सन्माननीय जलसंपदा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) परभणी जिल्हासह मराठवाड्यात अतिवृष्टी व पुरपरिस्थितीमुळे लाखो हेक्टर पिकाचे नुकासान होऊन हजारो जनावरे मृत्यूमुखी व असंख्य नागरिकांना प्राण गमवावे लागले असल्याने माहे ऑगस्ट- सप्टेंबर २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, गोदावरी मराठवाडा सिंचन विकास महामंडळाच्या प्रशासनाने गोदावरी नदी पात्रात माजलगाव प्रकल्पातून ६ सप्टेंबर २०२१ रोजी ६७ घनमीटर प्रतिसेकंद दिनांक ७ सप्टेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास १६८ घनमीटर प्रतीसेकंद आणि दिनांक ८ सप्टेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास तब्बल १२०० घनमीटर प्रतिसेकंद असे १२ लाख लिटर प्रतिसेकंद या वेगाने प्रचंड पाणी सोडल्याने तसेच धरणातून पाणी सोडण्यापूर्वी बंधान्याचा पाणी साठा, दरवाजे याबाबत पाटबंधारे प्रशासनाने समन्वय ठेवला नसल्याने गोदावरी व तीच्या उपनद्या नाले यांच्यात कृत्रिमरित्या पुरपरिस्थिती निर्माण झाली, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, अश्याच पध्दतीने पूर्णा व दुधना नदीपात्रात मोठ्या प्रमाणात पाणी सोडण्यात आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, यासंदर्भात शासनाने चौकशी करून या कृत्रिम पूरपरिस्थिती निर्माण करणाऱ्या दोषी अधिकाऱ्यांवर कोणती कारवाई केली आहे वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत,

श्री. जयंत पाटील : (१) अंशतः हे खरे आहे.

यासंबंधित खालीलप्रमाणे कार्यवाही जिल्हाधिकारी कार्यालय, परभणी यांचेमार्फत करण्यात आली आहे.

अ) पूर परिस्थितीमध्ये एकूण ०४ व्यक्ती पुरात वाहून मयत झाले. त्यांच्या नातेवाईकांना मदत वितरीत करण्यात आलेली आहे.

ब) शेत पिकांचे नुकसानीबाबत महसूल यंत्रणेमार्फत पंचनामे करून नुकसान भरपाई संबंधीत शेतक-यांना अदा करण्यात आली आहे.

क) मयत जनावरांचे बाबत मदतीसाठीचे अनुदान देण्याबाबतची कार्यवाही प्रगती पथावर आहे.

(२) हे खरे नाही.

दि.५ सप्टेंबर, २०२१ रोजी स. ६:०० वा. माजलगाव धरणामध्ये ६९.२३ % पाणीसाठा होता. दरम्यानच्या कालावधीत हवामान खात्याने मराठवाडा विभागात अतिवृष्टीचा इशारा दिला. त्यानुषंगाने पूर नियंत्रण कक्ष, बीड, परभणी व नांदेड येथील पोलीस यंत्रणा व जिल्हा प्रशासनास अवगत करण्यात आले.

माजलगाव धरणाच्या पाणलोट क्षेत्रातील मोठ्या प्रमाणातील पावसामुळे धरणात होणारी पाण्याची आवक विचारात घेता, प्रत्यक्ष पाणी सोडण्यापुर्वी विभागाचे पूरनियंत्रण कक्षामार्फत उपरोक्त सर्व यंत्रणांना पुनःश्च कळविण्यात आले.

माजलगाव जलाशय प्रचलन आराखडा (ROS) नुसार १ सप्टेंबर, २०२१ रोजी धरणामध्ये ९४.१० % पाणीसाठा करणे अपेक्षित आहे. तसेच माजलगाव प्रकल्पाच्या सांडव्याची संकल्पीत विसर्ग क्षमता १४५०० घनमीटर प्रतिसेकंद (५१२०६७ क्युसेक्स) एवढी आहे.

पाणलोट क्षेत्रात पडणारा पाऊस व त्याअनुषंगाने धरणातील आवक यानुसार विसर्ग टप्प्याटप्प्याने कमी-जास्त करून पाणीपातळी नियंत्रित ठेवण्यात आलेली आहे. यादरम्यान ६ सप्टेंबर, २०२१ रोजी सरासरी ७६.३९ घमी/से. (२६९८ क्युसेक), ७ सप्टेंबर रोजी सरासरी १५५५.८४ घमी/से. (५४९४५ क्युसेक) व ८ सप्टेंबर, २०२१ रोजी सरासरी २१०१.१५ घमी/से. (७४२०२ क्युसेक) इतका विसर्ग सोडण्यात आलेला आहे. तसेच त्यानंतर पाण्याची आवक कमी झाल्याने दि. ८ सप्टेंबर, २०२१ रोजी रात्री १०:०० पर्यंत विसर्ग टप्प्याटप्प्याने कमी करून ६८.०१ घमी/से. (२,४०२ क्युसेक) ठेवून पाणीपातळी नियंत्रित करण्यात आली. माजलगाव प्रकल्पाच्या सांडव्याच्या संकल्पित विसर्ग क्षमतेच्या तुलनेत साधरण २५% इतक्या कमी क्षमतेने नदिपात्रात विसर्ग सोडण्यात आला.

त्यामुळे पूरपरीस्थितीच्या काळात दक्ष राहुन जलसंपदा विभागामार्फत विविध स्तरावर इतर सर्व यंत्रणांमध्ये योग्य तो समन्वय साधून पूरपरीस्थितीवर नियंत्रण मिळविण्यात आलेले आहे.

(३) हे खरे नाही.

दुधना नदीवर बांधण्यात आलेल्या निम्न दुधना प्रकल्पाच्या मंजूर जलाशय प्रचलन आराखडा (ROS) नुसार पावसाळ्यात विसर्ग सोडण्यात आलेला आहे. निम्न दुधना प्रकल्पाचा संकल्पित विसर्ग १,२९,२०० क्युसेक्स असताना या हंगामात जास्तीत जास्त ३५,७१६ क्युसेक्स विसर्ग (२७.०६%) सोडण्यात आला.

(४) प्रश्न उदभवत नाही.

(५) प्रश्न उदभवत नाही.

सेलू (जि.परभणी) तालुक्यातील लोअर दुधना धरणाच्या डाव्या व उजव्या कालव्याचे अस्तरीकरणाचे काम अपूर्ण असल्याबाबत

(१७) * ४२२५० श्रीमती मेघना साकोरे बोर्डीकर (जिंतूर) : सन्माननीय जलसंपदा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सेलू (जि.परभणी) तालुक्यातील लोअर दुधना धरणाच्या डाव्या व उजव्या कालव्याचे अस्तरीकरणाचे काम अपूर्ण असल्यामुळे शेतकरी धरणाच्या पाण्यापासून वंचित असल्याचे माहे डिसेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या धरणासाठी लागणारा एकूण खर्च सन १९५९ साली रु.२८ कोटी होता मात्र धरण पूर्ण होण्यास म्हणजे सन २०२१ पर्यंत हा खर्च रु.२००० कोटींवर गेला असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय ,

(३)असल्यास,डावा कालवाच्या मुख्य कालव्यामध्ये पावसाच्या पाण्याने वाताहत झाल्यामुळे संबंधित विभागाकडे सोमटाणा, अडुळा, एकरुखा, गोविंदपुर आखी, डीग्रस येथील कालव्यांबाबत अनेक तक्रारी आल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, लोअर दुधना प्रकल्पांच्या कालव्यांची कामे ही निकृष्ट दर्जाची झाली असून ठेकेदार व अभियंता यांनी संगनमताने आगाऊ रक्कम उचलून कामे अपूर्ण केल्याबाबतच्या अनेक तक्रारी शेतकऱ्यांकडून प्राप्त झाल्या आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, सदरहू प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशी अंती

काय आढळून आले, तद्अनुषंगाने संबंधित ठेकेदार व प्रकल्प अभियंता यांच्यावर कारवाई करणेसह कालव्याची अपूर्ण कामे त्वरित पूर्ण करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे, नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. जयंत पाटील : (१) हे खरे नाही.

(२) हे खरे आहे.

प्रकल्पाची मुळ प्रशासकीय मान्यता किंमत रु.२८.४२ कोटी (सन १९७९) होती, प्रकल्पाची मंजूर तृतीय सुप्रमा किंमत रु.२३४१.६७ कोटी (सन २०१६) आहे, तसेच जानेवारी २०२२ अखेर रु. २४०६.०७ कोटी खर्च झालेला आहे.

(३) हे खरे आहे.

सन-२०२१ च्या पावसाळ्यातील अतिवृष्टी मुळे कालव्यात क्षमतेपेक्षा अधिक पाणी आल्याने कालव्यास काही ठिकाणी क्षति पोहोचली. यातून वाहून जाणा-या पुराच्या पाण्यामुळे शेतीस नुकसान झाल्याचे उजव्या कालव्यावरील सोमाठाणा, गोविंदपुर, खेरडा (खेर्डा) या गावातील १४ शेतकऱ्यांनी तक्रारी केल्या आहेत.

सिंचन कार्यक्रम सन २०२१-२२ राबविण्यापूर्वी कालवा पूर्ववत करून सिंचनासाठी कालव्यातून पाणी सोडण्यात आले आहे. आतापर्यंत तीन पाणी पाळी पूर्ण झालेल्या आहेत.

(४) हे खरे नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नायगाव (जि.नांदेड) येथील ग्रामीण रुग्णालयात मोफत आहाराची
नियमबाह्य देयके अदा केल्याबाबत**

(१८) * ४३१२५ श्री.राजेश पवार (नायगांव) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नायगाव (जि.नांदेड) येथील ग्रामीण रुग्णालयात आहार न देताच पावणे चोवीस लाख रुपयांची नियमबाह्य देयके अदा केल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, याबाबत जिल्हा शल्य चिकित्सक यांनी दिनांक १ डिसेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास गठीत केलेल्या चौकशी समितीने दिनांक १३ डिसेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास अहवाल सादर केल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, नायगाव ग्रामीण रुग्णालयात तालुका स्तरावर आहार समिती गठीत केली नसणे, टेस्टिंग रजिस्टर नसणे, आहार कक्षात सीसीटीव्ही कॅमेरे नसणे, आहार दर्जाचे अन्न व औषध प्रशासनाचे प्रमाणपत्र नसणे, रुग्णांना दिल्या जाणाऱ्या आहाराचे चार्ट नसणे, तसेच सन २०१९ ते फेब्रुवारी, २०२१ पर्यंतचे कोणतेही रेकॉर्ड उपलब्ध नसणे यासह १३ आक्षेपा संदर्भात चौकशी समितीने चौकशी केल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, नांदेड जिल्हा शल्य चिकित्सक यांनी वैद्यकीय अधीक्षक, नायगाव यांना दिनांक ३१ जानेवारी, २०२२ रोजी वा त्यासुमारास कारणे दाखवा नोटीस बजावल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, रुग्णालयाच्या मोफत आहाराची नियमबाह्य पद्धतीने देयके अदा केल्या प्रकरणी संबंधित अधिकाऱ्यांवर कारवाई करून देयकाचे २३ लक्ष ७१ हजार, ९६९ रुपये वसूल करण्यात येणार आहेत काय,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. राजेश टोपे : (१) सविस्तर चौकशी सुरु आहे. प्राथमिक चौकशीत अनियमितता आढळून आली आहे.

(२) हे खरे आहे,

प्राथमिक चौकशीत अनियमितता आढळून आली त्यामुळे जिल्हा स्तरावरून सविस्तर चौकशी करण्यात येत आहे.

(३) हे अंशतः खरे आहे,

(४) हे खरे आहे.

(५) सविस्तर चौकशी अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर चौकशी समितीच्या अभिप्रायानुसार कार्यवाही करण्यात येईल.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

**सोलापूर जिल्हा परिषदेच्या बांधकाम विभागात झालेल्या
गैरव्यवहाराबाबत**

- (१९) * ४२९७४ श्री.विजयकुमार देशमुख (सोलापूर शहर उत्तर) : सन्माननीय ग्रामविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) सोलापूर जिल्हा परिषद बांधकाम विभाग १ चे कार्यकारी अभियंता श्री. प्रताप कदम यांनी ग्रामीण भागातील अनेक कामात ठेकेदारांशी संगनमत करून निकृष्ट कामे करून अनेक गैरव्यवहार केले असल्याच्या तक्रार सभापती अर्थ व बांधकाम समिती, जिल्हा परिषद यांनी जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्य अधिकारी यांच्याकडे केली असल्याचे दिनांक २६ डिसेंबर, २०२१ रोजी वा त्या सुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सभापती अर्थ व बांधकाम समिती यांनी कार्यकारी अभियंता (बां. का.) यांच्याविरुद्ध सबळ पुरावा सादर केला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशी अंती काय आढळून आले, तद्अनुषंगाने निकृष्ट दर्जाच्या कामाची तपासणी करण्यात येऊन उक्त अभियंत्यावर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. हसन मुश्रीफ : (१) नाही.

(२) नाही.

(३) मा.सभापती, अर्थ व बांधकाम समिती यांनी केलेल्या सुचनेनुसार कार्यकारी अभियंता यांचेकडून निकृष्ट बांधकामाबाबत खुलासा घेण्यात आला होता. त्यांचा खुलासा समर्पक आढळल्याने तो स्विकारण्यात आलेला आहे. तसेच निकृष्ट काम केल्याची इतर कोणाचीही तक्रार प्राप्त नाही.

(४) लागू नाही.

**पंढरपूर (जि.सोलापूर) तालुक्यात "आमचा गाव, आमचा विकास" योजने
अंतर्गत झालेला गैरव्यवहार**

(२०) * ४२७२९ श्री.समाधान अवताडे (पंढरपूर) : सन्माननीय ग्रामविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पंढरपूर (जि.सोलापूर) तालुक्यात “आमचा गाव, आमचा विकास” या योजनेअंतर्गत प्रशिक्षण कार्यक्रमात ४ लाख ७४ हजार रुपयांचा गैरव्यवहार झाल्याचे माहे जानेवारी, २०२२ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, येथील गटविकास अधिकाऱ्यांनी ग्रामसेवकांच्या वैयक्तिक बँक खात्यात प्रशिक्षणाचे पैसे टाकल्याचे चौकशीत निदर्शनास आले असून दोषींवर कारवाई करण्याची मागणी जिल्हा परिषद सदस्यांनी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर प्रकरणी गैरव्यवहार करणाऱ्या संबंधीत दोषी अधिकाऱ्यांवर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. हसन मुश्रीफ : (१) होय.

(२) होय.

(३) व (४) याबाबत संबंधित गट विकास अधिकारी यांना मुख्य कार्यकारी अधिकारी,जिल्हा परिषद,सोलापूर यांचे स्तरावरून दि.१.२.२०२२ च्या पत्रान्वये कारणे दाखवा नोटीस बजावण्यात आली आहे. संबंधितांचा खुलासा अद्याप अप्राप्त आहे. संबंधितांकडून खुलासा घेऊन आवश्यक ती पुढील कार्यवाही करण्यात येईल.

सोयगांव (जि. औरंगाबाद) येथील एकात्मिक प्रकल्प विभागाच्या कार्यालयात कर्मचारी अनुपस्थितीमुळे होणारी गैरसोय

(२१) * ४०००७ श्री.संतोष दानवे (भोकरदन) : सन्माननीय महिला व बालविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सोयगांव (जि.औरंगाबाद) येथील एकात्मिक प्रकल्प विभागाच्या कार्यालयात पाच वर्षांपासून प्रभारी प्रकल्प अधिकारी यांची नेमणूक करण्यात आली असून या कार्यालयात अधिकारी व कर्मचारी उपस्थित रहात नसल्याची बाब माहे जानेवारी, २०२२ च्या तिसऱ्या आठवड्यात वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, या कार्यालयातील कर्मचारी उपस्थित नसल्याने अंगणवाडी सेविकांना शासकीय कागदपत्रे मिळविण्यासाठी विलंब होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, येथे कायमस्वरूपी प्रकल्प अधिकारी यांची नेमणूक करावी अशी मागणी स्थानिक नागरिकांनी जिल्हाधिकारी यांच्याकडे केली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, या अनुषंगाने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत?

अॅड. यशोमती ठाकूर (सोनावणे) : (१), (२), (३), (४) व (५) सोयगाव येथील बालविकास प्रकल्पाचा अतिरिक्त कार्यभार अन्य बाल विकास प्रकल्प अधिकारी यांच्याकडे देण्यात आलेला आहे. तथापि, अधिकारी व कर्मचारी कार्यालयात उपस्थित राहत नाहीत, अशी वस्तुस्थिती आढळून आलेली नाही. तसेच, कोणत्याही अंगणवाडी सेविकांनी मागणी केलेली शासकीय कागदपत्रे प्रलंबित नाहीत किंवा त्यांना कागदपत्रे उपलब्ध करून देण्यास विलंब झालेला नाही. सदर ठिकाणी नियमित प्रकल्प अधिकारी देण्याबाबत दखल घेण्यात आलेली आहे.

**वाडा (जि.पालघर) येथील ग्रामीण रुग्णालयात रोग निदान मशीन
विनावापर असल्याबाबत**

- (२२) * ३९३५३ श्री.दौलत दरोडा (शहापूर) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) वाडा (जि.पालघर) येथील ग्रामीण रुग्णालयात अत्याधुनिक सेल काऊटर मशीन सारख्या रोग निदान मशीन विनावापर आले असल्याचे माहे जानेवारी, २०२२ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, यामुळे रक्त तपासणी, पेशी मापन या अहवालासाठी रुग्णाना स्वखर्चाने खाजगी प्रयोगशाळेत जावे लागते, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, खाजगी प्रयोगशाळे समावेत अर्थपूर्ण संबध जोपासण्यासाठी या

मशिनस अडगळीत ठेवल्या आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, या प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले,

(५) असल्यास, त्यानुसार याप्रकरणात दोषी असण्याच्या संबंधितावर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत?

श्री. राजेश टोपे : (१), (२), (३), (४) व (५) ग्रामीण रुग्णालय, वाडा येथे प्रयोगशाळा चाचण्या करण्याकरीता दिनांक ०६.०५.२०२१ रोजी सेल काऊटर मशिन प्राप्त झाले होते. परंतु ग्रामीण रुग्णालय, वाडा येथे कार्यरत जुन्या प्रयोगशाळा विभागामध्ये सेल काऊटर मशिन ठेवण्यासाठी पर्याप्त जागा उपलब्ध नसल्यामुळे सदर प्रयोगशाळेतमध्ये सेल काऊटर मशिन कार्यान्वित करणे शक्य झालेले नाही. ग्रामीण रुग्णालय, वाडा येथील कोविड-१९ लसीकरण केंद्राच्या बाजूच्या रुममध्ये नव्याने प्रयोगशाळा बांधकाम करून त्याठिकाणी दिनांक २४.०१.२०२२ रोजी सेल काऊटर मशिन तसेच बायोकेमिस्ट्री अॅनालायझर मशीन तातडीने रुग्णसेवेकरीता कार्यान्वित करण्यात आले आहे. सेल काऊटर मशिन वर नियमितपणे रक्त चाचण्या करण्यात येत आहेत. ग्रामीण रुग्णालय, वाडा येथे उपचाराकरीता येणा-या कोणत्याही रुग्णास रक्त तपासणी करीता खाजगी प्रयोगशाळेत पाठविण्यात येत नाही. जागे अभावी सेल काऊटर मशिन दि.०६.०५.२०२१ ते दि. २३.०१.२०२२ या कालावधीत कार्यान्वित करणे शक्य झालेले नसले तरी सदर कालावधीत रुग्णालयातील प्रयोगशाळा चाचण्या ह्या रुग्णालयात तसेच आवश्यकतेनुसार हिंद लॅब यांचेकडून करून घेवून रुग्णांना रक्त चाचणी तपासणी सेवा उपलब्ध करून देण्यात येत होती.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

चंद्रपूर जिल्हयातील गरोदर महिला व बालकांना निकृष्ट व भेसळयुक्त पोषण आहार देण्यात येत असल्याबाबत

(२३) * ३८७०० श्री.सुभाष धोटे (राजूरा), श्री.कुणाल पाटील (धुळे ग्रामीण), श्री.हिरामण खोसकर (इगतपूरी), श्री.जयकुमार रावल (शिंदखेडा) : सन्माननीय महिला व बालविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) चंद्रपूर जिल्ह्यात एकात्मिक बालविकास सेवा प्रकल्पांतर्गत गरोदर महिला व बालकांना देण्यात येणारा पोषण आहार निकृष्ट व भेसळयुक्त असल्याचे दि. ५ सप्टेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, जिल्ह्यातील अंगणवाड्यांना खाजगी पुरवठादाराकडून निकृष्टय मिरची पावडरचा पुरवठा होत असल्याने बालकांच्या आरोग्याला धोका निर्माण झाला असल्याचे दि. १८ जानेवारी, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, वरोरा शहर व ग्रामीण भागातील बालक व स्तनदा मातांना दिल्या जाणाऱ्या सकस आहार पाकिटावर लिहिलेल वजन व प्रत्यक्षात असलेले वजन यामध्ये तफावत असल्याची बाब पंचायत समिती पदाधिकारी व ग्रामपंचायत पदाधिकारी यांनी आहार पुरवठादारास पकडून निदर्शनास आणली असल्याचे माहे जानेवारी, २०२२ च्या पहिल्या आठवड्यात वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, यासंदर्भात शासनाने चौकशी केली आहे काय, तदनुसार पोषण आहार पुरवठादारावर कारवाई करण्यासह येथील गरोदर महिला व बालकांना सकस व दर्जेदार आहार पुरवठा करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली आहे वा येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. यशोमती ठाकूर (सोनावणे) : (१) हे खरे नाही,

गरोदर महिला, स्तनदा माता व बालकांना देण्यात येणारा आहार हा शासनाने ठरवून दिलेल्या निकषाप्रमाणे पुरवठा करण्यात येत आहे.

(२) हे खरे नाही.

पर्यायी व्यवस्थेतर्गत घरपोच आहार (THR) पुरवठ्याचे काम महाराष्ट्र राज्य सहकारी ग्राहक महासंघ मर्यादित मुंबई या संस्थेस दिलेले आहे. सदर संस्थेमार्फत शासनाने ठरवून दिलेल्या निकषाप्रमाणे कच्चे धान्य व किराणा मालाचा पुरवठा करण्यात येत आहे. निकृष्ट मिरची पावडर पुरवठ्याबाबत कोणत्याही प्रकारची तक्रार प्राप्त झालेली नाही.

(३) चंद्रपूर जिल्ह्यातील बाल विकास प्रकल्प अधिकारी वरोरा अंतर्गत ग्रामपंचायत वंधली मधील अंगणवाडी केंद्र वंधली व लोनगाडगा या २ अंगणवाडी केंद्रांना माहे जानेवारी-फेब्रुवारी, २०२२ या कालावधीतील पुरवठा करण्यात आलेल्या आहाराच्या पाकीटाच्या वजनात तफावत आढळून आलेली आहे. तथापि, सदर बाबत जिल्ह्यातील इतर सर्व प्रकल्पामध्ये आहार पुरवठ्यासंबंधी चौकशी केली असता कमी वजनाच्या आहार पुरवठ्याबाबत कोणत्याही प्रकारची तक्रार आढळून आलेली नाही. ज्या ठिकाणी पाकीटांच्या वजनात तफावत आढळून आलेली आहे. त्या ठिकाणी पुरवठाधारकामार्फत तात्काळ पाकीटे बदलून घेण्यात आलेली आहेत.

(४) सदर प्रकरणाची त्रिसदस्यीय समिती मार्फत चौकशी करण्यात आलेली असून ज्या ठिकाणी पाकिटाच्या वजनामध्ये तफावत आढळून आली आहे त्या ठिकाणची पाकिटे तात्काळ बदलून घेण्यात आलेली आहेत. तसेच संबंधीत बाल विकास प्रकल्प अधिकारी मार्फत आहाराचे नमुने प्रयोगशाळा तपासणी करिता पाठविण्यात आलेले आहेत. सदर तपासणीचा अहवाल अद्याप अप्राप्त आहे. तसेच जिल्ह्यामधील इतर प्रकल्पामध्ये सुद्धा आहार पुरवठ्याबाबत चौकशी करण्यात आलेली आहे. जिल्ह्यातील इतर प्रकल्पामध्ये कोणत्याही प्रकारची तक्रार आढळून आलेली नाही, अंगणवाडी केंद्र वंधली व लोनगाडगा या २ अंगणवाडी केंद्रांना माहे जानेवारी - फेब्रुवारी २०२२ या कालावधीतील पुरवठा करण्यात आलेल्या आहाराच्या पाकीटाच्या वजनात तफावत आढळून आलेली आहे, सदर बाबत पुरवठाधारक संस्थेस आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना यांचे मार्फत कारणे दाखवा नोटीस बजाविण्यात आलेली आहे. सदर नोटीशीचे उत्तर प्राप्त झाल्यानंतर नियमानुसार आवश्यक ती कारवाई करण्यात येईल.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नांदेड जिल्हा परिषदेमध्ये शिक्षकांच्या सर्वसाधारण बदल्यामध्ये
अनियमितता झाल्याबाबत**

(२४) * ४२२८८ डॉ.तुषार राठोड (मुखेड) : सन्माननीय ग्रामविकास मंत्री
पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नांदेड जिल्हा परिषदेमधील माध्यमिक शिक्षक संवर्गाच्या सार्वत्रिक बदल्या सन २०२१ समुपदेशनाद्वारे पार पाडलेल्या बदली प्रक्रियेत अनियमितता झाल्याचे माहे- नोव्हेंबर, २०२१ मध्ये वा त्या दरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, नांदेड जिल्ह्यातील किनवट, माहूर या आदिवासी भागात जिल्हा परिषद माध्यमिक शाळेवर विषय शिक्षकांच्या जागा रिक्त असून पेसा कायद्यांतर्गत किनवट/ माहूर येथे प्रशासकीय बदलीने पदस्थापना दिलेल्या काही माध्यमिक शिक्षकांना विषय शिक्षकाच्या जागा रिक्त असतांना अशंत: दुरुस्ती आदेश करून शिक्षकाच्या सोयीनुसार नियबाह्यपणे बदलीने पदस्थापना बदलून दिल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, विभागीय आयुक्त कार्यालय, औरंगाबाद येथे काही माध्यमिक शिक्षकांच्या संदर्भात खोटी माहिती पुरवून विषय शिक्षकाचे पद रिक्त नसतांना पद रिक्त आहे असा अहवाल सादर केला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय निष्पन्न झाले त्याअनुषंगाने प्रशासनाची दिशाभूल करणाऱ्यां अधिकारी व कर्मचारी यांच्यावर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. हसन मुश्रीफ : (१) हे खरे नाही.

(२), (३), (४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

नांदेड जिल्ह्यात राष्ट्रीय आरोग्य अभियानांतर्गत झालेला अपहार

(२५) * ४२४१० श्री.मोहनराव हंबर्डे (नांदेड दक्षिण), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्री.जितेश अंतापूरकर (देगलूर) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नांदेड जिल्ह्यातील राष्ट्रीय आरोग्य अभियानांतर्गत आरोग्य वर्धिनी केंद्र, उपकेंद्रे, प्राथमिक आरोग्य केंद्र व त्या अंतर्गत येणारे जिल्हातील सर्व आरोग्य उपकेंद्रासाठी सन २०१९ मध्ये १५ कोटी ९० लाख रुपयाचा निधी प्राप्त झाला,

परंतु कोरोना काळात एकाही अधिकाऱ्यांनी प्रत्यक्षात आरोग्य विभागाची पाहणी न करताच कोटयावधी रुपयांचा अपहार करण्यात आला असल्याची बाब माहे सप्टेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,
 (२) असल्यास, याप्रकरणाची शासनाने चौकशी केली आहे काय,
 (३) असल्यास, त्यानुसार यास जबाबदार असणाऱ्या संबंधितावर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
 (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. राजेश टोपे : (१) व (२) सन २०१८-१९ मध्ये राष्ट्रीय आरोग्य अभियानांतर्गत आरोग्यवर्धिनी कार्यक्रमांतर्गत रंगरंगोटी, दुरुस्ती व नुतनीकरणाच्या कामाकरीता नांदेड जिल्ह्यात ३३ प्राथमिक आरोग्य केंद्राकरीता रु. १३२.०० लक्ष व ६० उप केंद्राकरीता रु. ४२०.०० लक्ष असे एकूण रु. ५५२.०० लक्ष इतक्या अनुदानास प्रशासकीय मान्यता दिली आहे. त्यापैकी ३३ प्राथमिक आरोग्य केंद्राचे व ५४ उपकेंद्राचे काम पूर्ण झाल्यामुळे रु. २८१.७४ लक्ष इतका निधी खर्च करण्यात आला आहे.

सदरची कामे ही वेळो-वेळी पायाभूत सुविधा कक्ष, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, नांदेड यांचेमार्फत तपासणी करूनच त्याची देयके अदा करण्यात आली आहेत.

(३) व (४) प्रश्न उदभवत नाही.

जिल्हा परिषद लातूर येथे आंतरजिल्हा शिक्षक बदली अंतर्गत चुकीची निवड प्रक्रिया राबविल्याबाबत

(२६) * ४११८९ श्री.संभाजी पाटील-निलंगेकर (निलंगा) : सन्माननीय ग्रामविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नांदेड जिल्हा परिषदेमधून लातूर जिल्हा परिषदेमध्ये आंतरजिल्हा बदली अंतर्गत जे शिक्षक ऑनलाईन पोर्टलमध्ये चुकीचा निवड प्रवर्ग नोंदवून लातूर जिल्ह्यामध्ये रुजू झाल्याचे माहे जानेवारी, २०२२ मध्ये वा त्या दरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, श्रीमती पर्वता रामराव तोटावाड व श्री.प्रमोद विठोबा माळी या दोन शिक्षकांची निवड खुल्या प्रवर्गामध्ये असताना त्यांनी शिक्षक आंतरजिल्हा बदलीमध्ये ऑनलाईन पोर्टलवर निवड प्रवर्ग इतर मागासवर्ग (ओबीसी) असा नोंदवून लातूर जिल्हा परिषदेमध्ये बदली करून घेतली, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सदर प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशी अंती काय आढळून आले, तदनुषंगाने सदर बदल्या चुकीच्या प्रवर्गामध्ये झाल्यामुळे सदर शिक्षकांवर व संबंधीत अधिकारी व कर्मचारी यांच्यावर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. हसन मुश्रीफ : (१) होय.

(२) व (३) श्रीमती पार्वता रामराव तोटावाड व श्री.प्रमोद विठोबा माळी या मुळ इमाव प्रवर्गातील उमेदवारांची जिल्हा परिषद, नांदेड येथे प्राथमिक शिक्षक पदी खुल्या प्रवर्गातून निवड झालेली आहे. परंतु त्यांनी ऑनलाईन प्रणालीमध्ये इतर मागास प्रवर्गातून बदलीबाबतचा अर्ज करून जिल्हा परिषद, नांदेड येथून जिल्हा परिषद, लातूर येथे आंतरजिल्हा बदली करून घेतली आहे. प्रस्तुत प्रकरणी उपायुक्त (आस्थापना), विभागीय आयुक्त कार्यालय, औरंगाबाद यांच्याकडे दोन्ही जिल्हा परिषदांच्या शिक्षणाधिकाऱ्यांसमवेत दिनांक २८.२.२०२२ रोजी बैठक झाली. सदर बैठकीत उपायुक्त (आस्थापना) विभागीय आयुक्त कार्यालय, औरंगाबाद यांनी याबाबत खातरजमा करून नियमानुसार कार्यवाही करण्याबाबत सूचना दिल्या आहेत.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

औसा (जि.लातूर) अतिवृष्टीमुळे वाहून गेलेल्या रस्त्यांची व पुलाची दुरुस्ती करणेबाबत

(२७) * ४२९५३ श्री.अभिमन्यु पवार (औसा) : सन्माननीय ग्रामविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) औसा (जि.लातूर) विधानसभा मतदारसंघातील सन २०२० व २०२१ मध्ये

झालेल्या अतिवृष्टीमुळे इतर जिल्हा मार्ग व ग्रामीण मार्ग रस्त्यावरील पूल व रस्ते खराब झाले असून अनेक पूल वाहून गेल्याने रस्त्यावरील वाहतूक बंद असल्याने सदरील पूल व रस्त्यांच्या दुरुस्तीसाठी निधी मंजूर करून दुरुस्तीचे काम करण्याबाबत व वाहतुकीची गैरसोय दूर करण्याबाबत स्थानिक लोकप्रतिनिधी यांनी मा.उपमुख्यमंत्री यांच्याकडे दिनांक ११ डिसेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निवेदनाद्वारे मागणी केली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर दोन्ही वर्षी झालेल्या अतिवृष्टीत औसा विधानसभा मतदारसंघातील ग्रामीण रस्त्यावरील किती पूल वाहून गेले तसेच किती पूल व रस्ते खचल्याने वाहतुकीस धोका निर्माण झाला आहे तसेच सदर कामांसाठी किती निधीची आवश्यकता आहे,

(३) असल्यास, सदरील दुरुस्तीचा प्रस्ताव जिल्हा परिषद लातूर यांनी शासनास निधी मंजूरीसाठी सादर केला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, सदर प्रकरणी चौकशी केली आहे काय, चौकशी अंती काय आढळून आले, तद्अनुषंगाने उक्त निधीची तरतूद करून रस्त्यांची व पूलांची दुरुस्ती करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली, वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत,

श्री. हसन मुश्रीफ : (१) हे खरे आहे.

(२) सन २०२० व २०२१ मधील अतिवृष्टीमुळे औसा (जि.लातूर) येथील ग्रामीण रस्त्यांवरील १३ पूल व २१ रस्ते नादुरुस्त झालेले आहेत. सदर रस्त्यांच्या दुरुस्तीकरीता सुमारे रु. २४.४८ कोटी निधीची आवश्यकता आहे.

(३) हे खरे आहे.

(४) अतिवृष्टीमुळे नादुरुस्त झालेल्या ग्रामीण मार्गासाठी निधी उपलब्ध करून देणेबाबतचा प्रस्ताव वित्त विभाग आणि मदत व पुनर्वसन विभागास सादर करण्यात आला आहे.

तसेच सन २०१९-२० आणि २०२०-२१ या अर्थिक वर्षामध्ये जिल्हा परिषद लातूर करीता रस्ते व पूल दुरुस्ती परिरक्षण कार्यक्रम योजने अंतर्गत अनुक्रमे रु.९३९.३० व रु.९१८.६१ लक्ष एवढ्या निधीची कामे मंजूर करण्यात आली आहेत.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

कोरची (जि. गडचिरोली) येथील ग्रामीण रुग्णालयात विद्युतीकरणाचे काम नव्याने करण्याबाबत

(२८) * ४२३११ श्री.कृष्णा गजबे (आरमोरी) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कोरची (जि. गडचिरोली) येथील ग्रामीण रुग्णालयाचे विद्युतीकरणाचे काम जुने व कमी भार क्षमतेचे असल्याने रुग्णालयात शॉर्ट सर्कीटने आग लागल्याची घटना माहे फेब्रुवारी, २०२२ च्या पहिल्या वा त्यादरम्यान आठवड्यात निदर्शनास आलेली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, विद्युतीकरण कमी भार क्षमतेचे असल्याने रुग्णालयातील अनेक महत्वाची उपकरणे विनावापर असून रुग्णालयात शॉर्ट सर्कीटने आग लागण्याचा धोका लक्षात घेवून वैद्यकीय अधीक्षक ग्रामीण रुग्णालय, कोरची यांनी सार्वजनिक बांधकाम विभाग, (विद्युत), चंद्रपुर यांच्याकडे रुग्णालयात नव्याने विद्युतीकरण करण्याची मागणी केलेली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, ग्रामीण रुग्णालय, कोरची येथे नव्याने विद्युतीकरण करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. राजेश टोपे : (१) हे खरे नाही.

(२) हे खरे आहे.

(३) ग्रामीण रुग्णालय कोरची येथील इलेक्ट्रीकल ऑडीट झाले असून विद्युतीकरणाचे काम सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

अकोला जिल्ह्यातील ग्रामीण भागात प्रधानमंत्री आवास योजनेअंतर्गत घरकुलाचे बांधकाम सुरु करण्यात आले नसल्याबाबत

(२९) * ४२२३९ श्री.प्रकाश भारसाकळे (अकोट) : सन्माननीय ग्रामविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) अकोला, अकोट, बाळापूर, बारशी, टाकळी, मुर्तिजापूर, पातूर तेल्हारा (जि.अकोला) या तालुक्यात प्रधानमंत्री आवास योजनेअंतर्गत सन २०१६-१७ पासून ग्रामीण भागातील ४ हजार २३७ लाभार्थीनी पहिल्या हप्त्याचे अनुदान घेवूनही घरकुलाचे बांधकाम सुरु करण्यात आले नसल्याने संबंधित लाभार्थी अद्याप झोपडीतच वास्तव्यास आहेत, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशी अंती काय आढळून आले, तदनुषंगाने सदर योजनेअंतर्गत दिरंगाई केलेल्या संबंधित अधिकाऱ्यांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. हसन मुश्रीफ : (१) होय.

(२) प्रधानमंत्री आवास योजना ही केंद्र पुरस्कृत योजना असून सदर योजनेंतर्गत घरांचे बांधकाम हे लाभार्थ्यांने करावयाचे आहे. बांधकामाच्या टप्प्यानुसार लाभार्थ्यांच्या बँक खात्यात हप्ते जमा केले जातात.

अकोला जिल्ह्यामध्ये एकुण ३८०५९ लाभार्थ्यांना मंजूरी दिल्यानंतर लाभार्थ्यांच्या बँक खात्यामध्ये पहिला हप्ता वर्ग करण्यात आला आहे.

राज्य शासनाने दि.२० नोव्हेंबर २०२० ते ०५ जून २०२१ या कालावधीत महाआवास अभियान राबविले. यामध्ये अपुर्ण घरकुले पुर्ण करणे हा उपक्रम अंतर्भूत होता. राज्य स्तरावरून, विभाग स्तर, जिल्हा स्तर व पंचायत समिती यांचा वेळोवेळी आढावा घेण्यात आला.

तसेच तालुकास्तरावरून व ग्रामपंचायत स्तरावरून वेळोवेळी लाभार्थ्यांना भेटी देऊन बांधकाम सुरु करण्याबाबत सुचना देण्यात आल्या. तसेच, नोटीसीव्दारे घरकुल बांधकाम सुरु करण्यास कळविले आहे.

सद्यःस्थितीत प्रलंबित ४२७६ घरकुलांपैकी ६५५ लाभार्थ्यांचे घरकुल बांधकाम प्रगती पथावर आहे. उर्वरित ३६२१ लाभार्थ्यांना घरकुल बांधकाम सुरु करून बांधकाम पुर्ण करण्याबाबत पाठपुरावा करण्यात येत आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यात महिलांसाठी नवीन धोरण आखणेबाबत

(३०) * ४२१०७ श्रीमती मोनिका राजळे (शेवगांव - पाथर्डी), श्री.राहूल कुल (दोंड), श्री.जयकुमार गोरे (माण), श्री.अभिमन्यु पवार (औसा) : सन्माननीय महिला व बालविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात सध्या राबविण्यात येत असलेल्या महिला धोरणातील त्रुटी दूर करून सर्वकष धोरण तयार करण्याची माहे जानेवारी, २०२१ पासून सुरु असलेली प्रक्रिया अद्याप पर्यंत अपूर्ण असल्याची बाब माहे जानेवारी, २०२२ च्या दुसऱ्या आठवड्यात वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सन २०१४ मध्ये जाहीर केलेले तिसरे महिला धोरणामध्ये महिलांची सनद, आरोग्य, एकल महिला, स्वच्छतागृह सुविधा, असंघटित कामगार महिला शहरी भागातील महिलांचे विविध प्रश्न इ.योजनांचा महिला धोरणात समावेश करण्याच्या अनुषंगाने सर्व संबंधित विभागाचे अभिप्राय मागविण्यात आले आहेत हे ही खरे काय,

(३) असल्यास, उक्त अभिप्राय शासनास प्राप्त झाले आहेत काय,

(४) असल्यास, महिलासाठी आखत असलेल्या नवीन धोरणामध्ये महिलांचे सक्षमीकरण, सुरक्षा, महिला हक्क, स्तनदा माता, इतर समस्या निवरण्यासाठी तसेच गरीब वस्तीतील महिलांचे जीवन सुसह्य करण्याच्या दृष्टीने सुविधा पुरविणे, झोपडपट्टी पुनर्वसनाच्या योजनांतर्गत तेथे राहणाऱ्या विधवा व एकट्या महिलांना घरे, नागरी विकास योजनेंतर्गत महिलांना प्राधान्याने योजनांचा लाभ देणे, आरोग्य सुविधा, रेशनचे धान्य सुलभ मिळावे आणि अन्य योजनेचा समावेश करण्यात येणार आहे काय,

(५) असल्यास, त्याचे स्वरूप काय आहे व त्याची अंमलबजावणी करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,णार आहे,

(६) नसल्यास, विलांबाचे कारण काय आहेत ?

अॅड. यशोमती ठाकूर (सोनावणे) : (१), (२), (३), (४) व (५) होय हे खरे आहे. राज्याचे ४ थे महिला धोरण हे केवळ धोरण न राहता, महिला सक्षमीकरण अंतर्गत कोणालाही मागे न ठेवण्याचा दृष्टीकोन त्यामध्ये असून

अंमलबजावणीसाठी विविध विभागावर जबाबदारी सोपविण्यात आली असून मा.मुख्यमंत्री महोदय यांचे अध्यक्षतेखालील राज्यस्तरीय उच्चधिकार समिती, मा.मंत्री, महिला व बाल विकास यांचे अध्यक्षतेखालील विशेष कृती दल व मा.पालकमंत्री यांचे अध्यक्षतेखालील जिल्हास्तरीय सुकाणू समिती मार्फत अंमलबजावणी नियोजित आढावा घेणे बाबत प्रस्तावित करण्यात येत आहे.

(६) प्रश्नच उद्भवत नाही.

**किल्ले रायगड व परिसर विकास पर्यटन आराखड्याची
कामे पूर्ण करण्याबाबत**

(३१) * ३७८२५ श्री.मंगेश कुडाळकर (कुर्ला), श्री.संजय पोतनीस (कलिना), श्रीमती यामिनी यशवंत जाधव (भायखळा), श्री.किशोर जोरगेवार (चंद्रपूर), श्री.लहू कानडे (श्रीरामपूर), श्रीमती लताबाई सोनवणे (चोपडा) : सन्माननीय सांस्कृतिक कार्य मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) किल्ले रायगड व परिसर विकास पर्यटन आराखड्यातील कामे वेगाने पूर्ण करण्याकरीता मा.वित्तमंत्री यांनी पुरेसा निधी उपलब्ध करून देण्याचा निर्णय घेतला आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, आराखड्यातील कामांची गुणवत्ता व दर्जा याबाबत शासनाने आदेश दिले आहेत काय,
- (३) असल्यास, या विकास आराखड्यामुळे रायगड किल्ल्याच्या परिसरातील एकूण किती गावांचा विकास व स्थानिक पर्यटनाच्या माध्यमातून किती जणांना रोजगार उपलब्ध होणार आहे,
- (४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. अमित विलासराव देशमुख : (१) होय. हे खरे आहे.

(२) किल्ले रायगड व परिसर विकास पर्यटन आराखड्यातील कामे करण्याकरीता विशेष स्थापत्य पथकाची स्थापना करण्यात आली असून त्यांचे मार्फत बांधकाम

विभागाच्या नियमपुस्तिका व शासन निर्णयान्वये सदरची कामे सुरु आहेत.

(३) या विकास आराखड्यामुळे रायगड किल्ल्याच्या परिसरातील एकूण २१ गावांचा विकास करण्याचा वाव अंतर्भूत आहे. सदर विकास आराखडा पूर्ण झाल्यावर स्थानिक पर्यटनाचे माध्यमातून निश्चितच रोजगार उपलब्ध होणार आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

पुणे महापालिकेच्या हद्दीतील गावातील कर्मचारी भरती प्रक्रियेत झालेली अनियमितता

(३२) * ४२९८४ श्री.संजय जगताप (पुरंदर), श्रीमती माधुरी मिसाळ (पर्वती) : सन्माननीय ग्रामविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पुणे महानगरपालिकेच्या हद्दीत समाविष्ट झालेल्या २३ गावांतील कथित ६५८ कर्मचारी भरतीमध्ये गैरव्यवहार झाला असल्याचे माहे डिसेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) तसेच, उक्त महानगरपालिकेत समाविष्ट होणाऱ्या जांभूळवाडी-कोळेवाडी या ग्रुप ग्रामपंचायतीतही बोगस कामगार भरती प्रक्रिया झाली असून या भरतीमध्ये उमेदवारांकडून लाखो रुपयांची वसुली करण्यात आल्याची बाब दिनांक १२ फेब्रुवारी, २०२२ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त भरती प्रक्रियेचा तपास जिल्हा परिषदेच्या कक्षेत येत नसूनही जिल्हा परिषदेने लाचलुचपत प्रतिबंधक विभागाकडून चौकशी करण्यात यावी अशी शिफारस राज्यशासनाकडे केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, यासंदर्भात शासनाने चौकशी करून या कथित बोगस भरती प्रकरणी तसेच जिल्हा परिषदेने केलेल्या मागणी संदर्भात चौकशी केली आहे काय,

(५) असल्यास, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने संबंधित दोषींवर शासनाकडून कोणती कारवाई केली आहे वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. हसन मुश्रीफ : (१) होय, हे अंशतः खरे आहे.

पुणे महानगरपालिकेच्या हद्दीत समाविष्ट झालेल्या २३ गावांतील कथित ६५८ कर्मचारी भरतीमध्ये अनियमितता झाल्याचे माहे डिसेंबर, २०२१ दरम्यान निदर्शनास आले आहे.

(२) होय, हे अंशतः खरे आहे.

ग्रामपंचायत जांभुळवाडी-कोळेवाडी येथे बनावट भरती प्रक्रिया झाली हे अंशतः खरे आहे. मात्र, सदर ग्रामपंचायत पुणे महानगर पालिकेमध्ये ३०/०६/२०२१ रोजी समाविष्ट झालेले दिनांक १२ फेब्रुवारी, २०२२ रोजी भरतीमध्ये उमेदवारांकडून रक्कम वसुली बाबतची बाब जिल्हा परिषद, पुणे यांच्या कार्यालयास अद्यापही निर्दर्शनास आलेली नाही.

(३) होय, हे खरे आहे.

(४) व (५) जिल्हा परिषदेने प्रस्तावित केलेल्या चौकशी समितीच्या अनुषंगाने प्राप्त अहवालानुसार कर्मचारी नोकर भरतीमध्ये अनियमितता केलेल्या जबाबदार १६ ग्रामसेवक/ ग्रामविकास अधिकारी व २ विस्तार अधिकारी असे एकूण १८ कर्मचारी यांचे निलंबन केले असून त्यांची विभागीय खातेनिहाय चौकशी सुरु केली आहे.

तसेच, ज्या ग्रामपंचायतीमध्ये नोकरभरतीमध्ये अनियमितता झालेली आहे त्या गावचे सरपंच व ग्रामपंचायत सदस्य यांची विभागीय स्तरावर चौकशी सुरु केली आहे.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

लोणार (जि.बुलढाणा) तालुक्यातील प्राथमिक आरोग्य उपकेंद्राच्या चार इमारती उद्घाटनाच्या प्रतिकेत असल्याबाबत

(३३) * ४१४३४ श्री.संजय रायमुलकर (मेहकर) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) लोणार (जि.बुलढाणा) तालुक्यातील ग्रामीण भागात लाखो रुपये खर्चून उभारलेल्या प्राथमिक आरोग्य उपकेंद्राच्या चार इमारती उद्घाटनाच्या प्रतिकेत असल्याची बाब माहे जानेवारी, २०२२ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, यामुळे या उपकेंद्रांतर्गत येणाऱ्या रुग्णांना आरोग्य सुविधा वेळेवर मिळत नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे काय,
- (३) असल्यास, याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. राजेश टोपे : (१) हे अंशतः खरे आहे.

नव्याने बांधकाम करण्यात आलेल्या चार उपकेंद्रापैकी एका उपकेंद्राचे उद्घाटन झालेले आहे. तथापि विद्युतपुरवठा झाला नसल्यामुळे इमारतीतुन कामकाज सुरु झालेले नाही. तसेच उर्वरित तीन उपकेंद्रांना विद्युतपुरवठा झाले नसल्यामुळे इमारती बांधकाम विभागाकडून आरोग्य विभागाकडे हस्तांतरित झाल्या नाहीत त्यामुळे उपकेंद्राचे उद्घाटन झालेले नाही.

(२) हे खरे नाही.

सदरील ठिकाणची उपकेंद्रे ग्रामपंचायत इमारतीत कार्यरत असून त्यामार्फत आरोग्य सेवा पुरविण्यात येतात. हया संस्था स्वतःच्या इमारतीत कार्यरत होण्यासाठी त्यांची बांधकामे सध्या करण्यात आली आहे.

(३) उपकेंद्राला विद्युत पुरवठा करण्याबाबत विद्युत विभागाकडे पाठपुरावा करण्यात येत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील रुग्णालयात वैद्यकीय तक्रार निवारण कक्षाची स्थापना करण्याबाबत

(३४) * ४२०७२ श्री.सुरेश (राजूमामा) भोळे (जळगाव शहर) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील गोरगरीब गरजू रुग्णांच्या कुटुंबियांना आरोग्य सेवेसंदर्भात काही तक्रार असल्यास त्याचे निवारण करण्यासाठी वैद्यकीय तक्रार निवारण कक्ष रुग्णालयात असणे गरजेचे असून प्रत्येक रुग्णालयाने सदर सुविधा गरजू रुग्णांना उपलब्ध करून द्यावी अशी मागणी आरोग्य संघटनांनी माहे जानेवारी,

- २०२२ मध्ये वा त्यादरम्यान केली आहे, हे खरे आहे काय,
 (२) असल्यास, सदर मागणीच्या अनुषंगाने शासनाने निर्णय घेतला आहे काय,
 (३) असल्यास, सदर निर्णयाचे थोडक्यात स्वरूप काय आहे,
 (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. राजेश टोपे : (१) हे खरे नाही.

(२) राज्यातील सर्व खाजगी नर्सिंग होम, प्रसूतीगृहे यांनी पालन करावयाचे महाराष्ट्र शुश्रूषागृह नोंदणी नियम, २०२१ हे दि.१४.१.२०२१ रोजी राजपत्रात अधिसूचित झाले असून यामध्ये रुग्णांच्या कुटुंबियांना आरोग्य सेवेसंदर्भात काही तक्रार असल्यास तक्रार निवारण संपर्क क्रमांक व अधिकाऱ्याचे नाव दर्शनी भागात प्रदर्शित करण्याबद्दलचा नियम करण्यात आला आहे.

(३) सदर नियमात पृ.क्र.(२) व ११ (ब) नुसार तक्रार निवारण कक्ष :- (१) नोंदणीकृत शुश्रूषागृहांचे, रुग्णांच्या अधिकारांचे व जबाबदारीच्या उल्लंघनाबाबत तक्रारींचे निवारण करण्यासाठी स्थानिक पर्यवेक्षकीय अधिकारी स्वतंत्र तक्रार निवारण कक्ष स्थापन करेल. (२) तक्रार निवारण करण्यासाठी कक्षाचा प्रमुख हा शासन सेवेत कार्यरत अथवा सेवानिवृत्त वर्ग-१ दर्जापेक्षा कमी नसलेला वैद्यकीय अधिकारी/प्रशासकीय अधिकारी असेल. (३) तक्रारींचे निराकरण करण्यासाठी तक्रारदार, प्रतिवादी व आवश्यकतेनुसार संबंधीत संस्थेच्या प्रतिनिधींची बाजू तक्रार निवारण कक्षामार्फत ऐकली जाईल. (४) ज्या रुग्णांवर उपचार सुरु आहेत अशा प्रकरणी तक्रार प्राप्त होताच २४ तासांच्या आत सुनावणी घेण्यात येईल व इतर प्रकरणामध्ये हा कालावधी १ महिन्याचा असेल. (५) प्रत्येक शुश्रूषागृहास स्थानिक पर्यवेक्षकीय प्राधिकाऱ्यांचे आणि तक्रार निवारण कक्षाचे संपर्क क्रमांक व इतर माहितीचा तपशील दर्शनी भागात प्रदर्शित करणे बंधनकारक राहिल.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**निमगाव (ता.माळशिरस, जि.सोलापूर) येथील
कॅनॉलची दुरुस्ती करण्याबाबत**

(३५) * ४३३०६ श्री.राम सातपुते (माळशिरस) : सन्माननीय जलसंपदा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) निमगाव (ता.माळशिरस, जि.सोलापूर) येथील तलावावर ३० वर्षापूर्वी बांधण्यात आलेल्या कॅनॉलचे काम निकृष्ट दर्जाचे झाल्याचे कारण सांगून

पाटबंधारे विभागाने लघुपाटबंधारे विभागाकडून ताब्यात घेतला नसल्याने कॅनॉलची वहनक्षमता घटली असून दरवर्षी शेतकऱ्यांना याचा नाहक त्रास सहन करावा लागत आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर निमगाव तलावावरील असणारा कॅनॉल पाटबंधारे विभागाने ताब्यात घेऊन त्याची तात्काळ दुरुस्तीची कामे करण्याबाबती मागणी स्थानिक लोकप्रतिनिधी सातत्याने करित असल्याचे माहे जानेवारी, २०२२ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, सदर कॅनॉलच्या दुरुस्तीचे काम तात्काळ करून ताब्यात घेण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. जयंत पाटील : (१) निमगाव ल.पा. तलावाचे काम हे १९८६ साली झालेले असून सदर प्रकल्पाच्या डाव्या कालव्याचे काम सन १९९१ साली पूर्ण झालेले आहे. सदर तलावाच्या कि.मी.९/३९० ते १२/००० दरम्यान न्यायालयीन दावे प्रतिदावे यामुळे कालव्याचे काम पूर्ण झालेले नाही. तसेच कि.मी.५/००० चे खालील बाजूकडील भूसंपादनाची प्रक्रिया प्रलंबित असल्याने कि.मी.५/००० चे खालील बाजूकडे पाणी जाऊ देण्यास सदर शेतकऱ्यांकडून विरोध होत असल्याने कालव्यातून सोडलेला विसर्ग शेवटच्या भागापर्यंत पोहोचत नाही.

कालव्याची उर्वरित बांधकामे पूर्ण करून व ज्या ठिकाणी दुरुस्त्या करणे आवश्यक त्या भागातील आवश्यक दुरुस्त्या करून पाण्याचा विसर्ग कालव्याच्या पुच्छ भागापर्यंत पोचल्याची कार्यवाही करून मग सिंचन व्यवस्थापन विभागाकडे हा प्रकल्प हस्तांतरित करणे नियोजित आहे.

(२) होय.

(३) सदर कॅनॉलचे हस्तांतरण व दुरुस्तीबाबत योग्य कार्यवाही क्षेत्रिय स्तरावरून करण्यात येत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नाशिक येथील ईटन कंपनीत काम करणाऱ्या कामगारांना कंपनीत
सामावून घेणेबाबत**

(३६) * ४०४६३ श्री.कुणाल पाटील (धुळे ग्रामीण) : सन्माननीय कामगार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नाशिक येथील ईटन कंपनी कोरोनाच्या काळामध्ये अहमदनगर येथे स्थलांतर करण्याची कार्यवाही सुरु असून या कंपनीत काम करणाऱ्या कामगारांना कंपनी बंद पडल्याचे कारण दाखवून काढून टाकण्यात आले असल्याचे दिनांक २४ जानेवारी, २०२२ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणाची शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशी अंती काय आढळून आले तदनुषंगाने कामगारांना कंपनीत सामावून घेण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येणार आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. हसन मुश्रीफ : (१) हे खरे नाही,

ईटन इंडस्ट्रीज सिस्टम प्रा.लि., ए-११, एमआयडीसी, अंबड, नाशिक या प्लांट मधील २२ कायम कामगारांची कंपनी व्यवस्थापनाने माहे ऑक्टोबर, २०२० च्या सुमारास अहमदनगर प्लांट मध्ये बदली केलेली आहे. तसेच मागील अनेक वर्षांपासून नाशिक प्लांटमध्ये आर्थिक तोटा झालेला असल्याने कंपनी व्यवस्थापनांनी दिनांक १०/०१/२०२२ रोजी औद्योगिक विवाद अधिनियम, १९४७ च्या कलम २५ FFA (१) अंतर्गत क्लोजर नोटीस देऊन दिनांक १४/०३/२०२२ रोजीपासून नाशिक प्लांट कायमस्वरूपी बंद करण्यात येत असल्याचे कळविले आहे.

(२) कंपनी बंद करण्यासंदर्भात ईटन एम्प्लॉईज युनियन (वॉल युनिट), नाशिक या कामगार संघटनेने मा.औद्योगिक न्यायालय, नाशिक यांचेसमोर युएलपी नं. ३९/२०२२ अर्ज दाखल केलेला असून सद्यःस्थितीत प्रकरण न्यायप्रविष्ट आहे.

सदर कंपनीने दिलेली दिनांक १०/०१/२०२२ रोजीची आस्थापना बंद करण्याची नोटीस व कामगार संघटनेने सादर केलेल्या दिनांक १३/०१/२०२२ रोजीच्या पत्राच्या अनुषंगाने उभयपक्षात चर्चा करून मार्ग काढण्यात येत आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

पेनटाकळी (ता.मेहकर, जि.बुलढाणा) प्रकल्पामुळे बाधित गावांचे पुनर्वसन तसेच प्रकल्पाची इतर कामे पूर्ण करण्याबाबत

(३७) * ४०४४० श्रीमती श्वेता महाले (चिखली), श्री.संजय रायमुलकर (मेहकर) : सन्माननीय जलसंपदा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पेनटाकळी (ता.मेहकर, जि.बुलढाणा) प्रकल्पाच्या पश्चजलामुळे बाधित होणाऱ्या घानमोड, मानमोड व पांढरदेव या गावांच्या पुनर्वसनासाठी आणि प्रकल्पातील इतर कामांसाठी सुधारित प्रशासकीय मान्यता (सुप्रमा) मिळालेली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर पेनटाकळी प्रकल्पाच्या पश्चजलामुळे बाधित होणाऱ्या गावांसोबत देवदरी हे गाव सुध्दा अंशतः बाधित होत असून देवदरी या गावाच्या पुनर्वसनासाठी सुध्दा मान्यता देण्यात येईल, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर प्रकल्पातील बाधित होणाऱ्या गावांचे पुनर्वसन तथा भौतिक सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी निधी उपलब्ध करून देऊन कामे करण्याची मागणी स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी मा.जलसंपदा मंत्री यांचेकडे दिनांक ५ ऑक्टोबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास लेखी निवेदनाद्वारे केली आहे, हे खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकल्पाच्या पश्चजलामुळे बाधित होत असलेल्या पांढरदेव, घानमोड, मानमोड या तीन गावांचा पुनर्वसनाकरिता ७७६ जणांना भूखंडाचे वाटप करण्याचा निर्णय माहे जानेवारी, २०२२ रोजी वा त्यासुमारास घेण्यात आला असून भूसंपादनाची जी प्रकरणे निधी अभावी व्यपगत झाली

आहेत त्या अनुषंगाने तातडीने प्रस्ताव तयार करून निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत पुनर्वसन विभागाने तातडीने पावले उचलण्याच्या सूचना मा.पालकमंत्री, बुलढाणा यांनी दिल्या आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने घानमोड, मानमोड, पांढरदेव व देवदरी या प्रकल्पबाधित गावांचे पुनर्वसन तसेच प्रकल्पाची इतर कामे पूर्ण करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. जयंत पाटील : (१) हे खरे आहे.

(२) हे खरे आहे.

पेनटाकळी प्रकल्पाच्या पश्चजलामुळे अंशतः बाधित होणाऱ्या देवदरी गावाच्या पुनर्वसनाचा प्रस्ताव महसूल विभागाकडे कार्यवाहीत आहे.

(३) हे खरे आहे.

(४) हे खरे आहे.

मौजे घानमोड, मानमोड या बाधित गावाच्या पुनर्वसनाकरीता दि. २५.०१.२०२२ रोजी भूखंड वाटपाची कार्यवाही करण्यात आली आहे. आर्थिक वर्ष २०२२-२३ साठी सदर प्रकल्पास आर्थिक तरतूद करण्याचे प्रस्तावित आहे.

(५) मान्यता प्राप्त असलेल्या मौजे घानमोड, मानमोड व पांढरदेव गावांकरीता नागरी सुविधा पुरवण्याकरीता अंदाजपत्रकांना प्रशासकीय मान्यता मिळविण्याची कार्यवाही प्रगतीत आहे. तसेच देवदरी गावाचा पुनर्वसनाचा विषय महसूल विभागाकडे कार्यवाहीत आहे.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

गडनदी (मु.किर्लोस, ता.मालवण) वरील बंधारा व

रस्त्याच्या दुरुस्तीबाबत

(३८) * ३८४६२ श्री.कालीदास कोळंबकर (वडाळा) : सन्माननीय ग्रामविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) गडनदी (मु. किल्लोस, ता.मालवण) वरील बंधारा व त्यावरील रस्ता खराब झालेला आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, किल्लोस गावातील लोकांना उक्त पुलावरून जाणारा रस्ता खराब असल्याने तसेच नदीपलिकडे जाण्यास दुसरा पर्यायी मार्ग नसल्यामुळे गडनदी (मु.किल्लोस, ता. मालवण) नवीन पूल बांधावा अशी नागरिकांची मागणी आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त ठिकाणी नवीन पूल बांधण्याबाबत तसेच नागरिकांना जाण्या-येण्याची सुविधा उपलब्ध करून देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. हसन मुश्रीफ : (१) व (२) गडनदी (मु.किल्लोस, ता.मालवण) या ठिकाणी नवीन पूल बांधण्याबाबत नागरिकांची मागणी आहे, हे खरे आहे.

(३) व (४) मुख्यमंत्री ग्राम सडक योजनेच्या ए.डी.बी. टप्पा-२ अंतर्गत सदर पुलाच्या कामास दिनांक २९ ऑक्टोबर, २०२१ रोजी प्रशासकीय मंजूरी देण्यात आलेली असून या अनुषंगाने प्रत्यक्ष काम हाती घेण्याबाबतची पुढील कार्यवाही प्रगतीपथावर आहे.

पुणे जिल्ह्यातील भोर येथील उपजिल्हा रुग्णालयाचे दर्जोन्नती करणे तसेच वागजवाडी/किकवी येथे ट्रामा केअर सेंटर उभारणेबाबत

(३९) * ४११९७ श्री.संग्राम थोपटे (भोर), श्री.नानाभाऊ पटोले (साकोली), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्री.हिरामण खोसकर (इगतपूरी), श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) भोर (जि.पुणे) तालुक्यातील उपजिल्हा रुग्णालयाचे ५० खाटांवरून १०० खाटांच्या रुग्णालयात अतिदक्षता विभागासह दर्जोन्नती करण्याची मागणी स्थानिक लोकप्रतिनिधी हे दिनांक २५ जानेवारी, २०२१ रोजीपासून वारंवार करीत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) तसेच, मौजे वागजवाडी/किकवी (ता.भोर, जि.पुणे) हे गांव राष्ट्रीय महामार्ग क्र. ४ लगत असून पुणे ते सातारा दरम्यान राष्ट्रीय महामार्गावर अपघात होत असतात परंतु पुणे ते कोल्हापूर या महामार्गावर एकही ट्रामा केअर सेंटर नसल्याने गोल्डन अवर्स (तास) मध्ये रुग्णांना आधुनिक औषधोपचार मिळत नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, भोर येथील उपजिल्हा रुग्णालयाचे दर्जांन्नती करणे तसेच वागजवाडी/ किकवी येथे ट्रामा केअर सेंटर उभारणेबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. राजेश टोपे : (१) हे खरे आहे.

(२) पुणे-कोल्हापूर महामार्गावर जिल्हा रुग्णालय, सातारा येथे ट्रामा केअर युनिट कार्यान्वित आहे. तसेच खंडाळा येथे ट्रामा केअर युनिट मंजूर आहे.

(३) सन २०११ च्या लोकसंख्येवर आधारित नवीन रुग्णालय सुरु करणे व कार्यान्वित रुग्णालयाचे श्रेणीवर्धन करणे यासाठी जोडबृहत आराखडा तयार करण्याची कार्यवाही आरोग्य सेवा आयुक्तालयास्तरावरून सुरु असून भोर येथील उपजिल्हा रुग्णालयाचे दर्जांन्नती व वागजवाडी/किकवी येथे ट्रामा केअर सेंटर उभारणेबाबतची मागणी निकषानुसार जोडबृहत आराखड्यामध्ये समाविष्ट करण्याची कार्यवाही सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**बीड जिल्ह्यातील ग्रामपंचायतींची "आर. आर. (आबा) पाटील सुंदर गाव"
पुरस्कार योजनेतर्गत अनुज्ञेय पारितोषिकांची
रक्कम प्रलंबित असल्याबाबत**

(४०) * ४३१६५ श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्री.सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.राम कदम (घाटकोपर पश्चिम), श्री.रवि राणा (बडनेरा), श्री.अभिमन्यु पवार (औसा) : सन्माननीय ग्रामविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यातील ग्रामपंचायतींना त्यांच्या क्षमतेनुसार, शासनाच्या विविध योजनेच्या अंमलबजावणी करून स्वच्छता, व्यवस्थापन, दायित्व, अपारंपारिक ऊर्जा आणि पर्यावरण व पारदर्शकता व तंत्रज्ञानाचा वापर अशा बाबींवर गुणांकन देऊन स्मार्ट ग्रामपंचायतीची निवड करून जिल्हास्तर व तालुकास्तर असे पुरस्कार स्मार्ट ग्राम योजनेतर्गत देण्यात येत होते, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, स्मार्ट ग्राम योजनेस "आर.आर.(आबा) पाटील सुंदर गाव पुरस्कार योजना" असे नाव देण्याबाबत दिनांक २७ फेब्रुवारी, २०२० रोजीच्या बैठकीत मंत्रीमंडळाने निर्णय घेतला असून सदर योजनेतर्गत तालुकास्तरावर निवडण्यात येणाऱ्या ग्रामपंचायतीकरिता रू.१०,०००/- व जिल्हा स्तरावर निवडण्यात येणाऱ्या ग्रामपंचायतींना रू.४०,०००/- इतक्या रकमेचे पारितोषिक देण्यात येते, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, गतवर्षी बीड जिल्ह्यातील गिरवली, सराटेवडगाव, ताडसोन्ना, किनगाव, केवड, शेलापुरी, तपोवन, रोहतवाडी, खोकरमोहा, बाहेगव्हाण या १० ग्रामपंचायतींना तालुकास्तरावर तर धारूर तालुक्यातील आवरगाव ग्रामपंचायतीला तालुका व जिल्हास्तरावर सदर योजनेतर्गत सुंदर गाव म्हणून घोषित करण्यात आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, सदर ११ ग्रामपंचायतींना "आर. आर. (आबा) पाटील सुंदर गाव" पुरस्कार योजनेतर्गत अनुज्ञेय पारितोषिकांची दीड कोटी इतकी रक्कम अद्यापपर्यंत मिळालेली नाही तसेच बीड प्रमाणेच अन्य किती जिल्ह्यांमध्ये अशा प्रकारे पारितोषिकांची रक्कम देणे प्रलंबित आहेत,
- (५) असल्यास, कै.आर.आर. (आबा) पाटील यांची पुण्यतिथी नजिक आली असताना पारितोषिकांची रक्कम तातडीने अदा करण्याच्या दृष्टीने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. हसन मुश्रीफ : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) हे अंशतः खरे आहे. आर.आर.(आबा) पाटील सुंदर गाव पुरस्कार योजनांतर्गत तालुकास्तर पुरस्कार रू.१० लक्ष इतका असून जिल्हास्तर पुरस्कार रू.४० लक्ष इतका आहे.

(३) होय, हे खरे आहे.

(४) व (५) ग्रामविकास विभाग, शासन निर्णय दि.०९.११.२०२१ अन्वये आर. आर. (आबा) पाटील सुंदर गाव पुरस्कार योजनेंतर्गत स्मार्ट ग्राम म्हणून निवड

झालेल्या तालूका स्तरावरील ग्रामपंचायतींना निधीचे वितरण करण्यात आले आहे. बीड प्रमाणेच अन्य ४ जिल्ह्यामध्ये पारितोषिकांची रक्कम देणे प्रलंबित आहे. कोविडमुळे उद्भवलेली परिस्थिती विचारात घेता निधी उपलब्धतेनुसार स्मार्ट ग्राम/ आर. आर. (आबा) पाटील सुंदर गाव म्हणून निवड झालेल्या ग्रामपंचायतींना निधी वितरित करण्यात येत आहे.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

**पशुसंवर्धन विभाग, जिल्हा परिषद, जळगाव मार्फत गोचीड गोमाशा
निर्मूलन औषध खरेदीकरीता केलेल्या खर्चाबाबत**

(४१) * ४१७२३ श्री.संजय सावकारे (भुसावळ) : सन्माननीय ग्रामविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पशुसंवर्धन विभाग, जिल्हा परिषद, जळगावमार्फत गोचीड गोमाशा निर्मूलन औषध खरेदीकरीता सन २०१७-१८ करिता रुपये २४,९९,९६५/- इतका खर्च करण्यात आला, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर योजनेस शासन अनुदान प्राप्त होते त्या योजनेवर जिल्हा परिषदेने स्वतःच्या उत्पन्नातून खर्च करणे उचित नसताना खर्च करण्यात आला, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त औषधाचे वाटप विलंबाने केले गेले तसेच सदर चाचणी अहवाल अप्राप्त असतानाही रक्कम अदा करण्यात आली, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशी अंती काय आढळून आले, तद्अनुषंगाने संबंधीत दोषींवर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. हसन मुश्रीफ : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) गोचीड गोमाशा निर्मूलन औषध खरेदीकरीत शासनस्तरावरून वेगळे अनुदान प्राप्त होत नसल्यामुळे सदर योजनेचा खर्च जिल्हा परिषदेच्या सेस फंडातून करण्यात आला आहे.

(३) संपूर्ण औषध पुरवठा प्राप्त झाल्यानंतर तसेच औषधाची गुणवत्ता तपासणी शासनमान्य प्रयोगशाळेकडून आल्यानंतर तालुकास्तरावर वितरित करणे सोयीचे होत असल्याने थोडा विलंब झालेला आहे. याप्रकरणी औषधाची गुणवत्ता तपासणी शासनमान्य प्रयोगशाळेतून करण्यात आलेली असून गुणवत्ता प्रमाणपत्र चाचणी अहवाल प्राप्त झालेनंतरच देयक अदा करण्यात आलेले आहे.

(४) व (५) सदर प्रकरणी कोणतीही तक्रार प्राप्त नसल्याने चौकशी करण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही.

रावेर (जि.जळगाव) तालुक्यातील जलयुक्त शिवार योजनेअंतर्गत झालेल्या कामांची चौकशी करण्याबाबत

(४२) * ४२५८४ श्री.शिरीष चौधरी (रावेर) : सन्माननीय मृद व जलसंधारण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) रावेर (जि.जळगाव) तालुक्यात जलयुक्त शिवार योजनेअंतर्गत सन २०१५-१८ या तीन वर्षांच्या काळात ४७ कामावर प्रशासनाने सुमारे साडेतेरा कोटी रुपये खर्च केले आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर कामे झालेल्या गावांच्या शिवारातील भूगर्भातील पाण्याचा टक्का वाढलेला नाही किंवा तेथील पाणी टंचाईही दूर झालेली नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर प्रकरणी चौकशी केली आहे काय, चौकशी अंती काय आढळून आले, सदरहू प्रकरणी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शंकरराव गडाख : (१) हे अंशतः खरे आहे.

जलयुक्त शिवार योजनेअंतर्गत रावेर (जि.जळगाव) तालुक्यात सन २०१५-१८ या तीन वर्षांच्या कालावधीत १८ गावांची निवड करण्यात आली होती. त्यामध्ये कृषि विभागामार्फत १.०१ कोटीची ९० कामे, जिल्हा जलसंधारण अधिकारी, जि.प.ल.पा.जळगाव यांचेमार्फत रु.२.९२ कोटीची ५९ कामे, जिल्हा

जलसंधारण अधिकारी, जळगाव यांचेमार्फत रु.१.२१ कोटीची ची ११ कामे, अशी एकूण १६० कामांवर रु.५.१४ कोटीची इतका खर्च करण्यात आला आहे.

(२) व (३) अशंत: खरे आहे.

जलयुक्त शिवार अभियानांतर्गत झालेल्या कामांची चौकशी करण्यासाठी गठीत समितीने त्यांचेकडे प्राप्त झालेल्या तक्रारीसंदर्भात रावेर येथील सिमेंट नाला बांध व साठवण बंधान्याच्या कामाची विहित निकषांच्या आधारे लाचलुचपत प्रतिबंधक विभागामार्फत खुली चौकशी करण्याची शिफारस केली आहे. त्यानुसार दि.१५/७/२०२१ च्या शासन पत्रान्वये महासंचालक, लाचलुचपत प्रतिबंधक विभाग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांना सदर कामाची खुली चौकशी करण्याबाबत कळविले आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मौजे नाटे (जि.राजापूर) येथील ऐतिहासिक घेरा यशवंत गडाची झालेली दुरवस्था

(४३) * ४१८०४ श्री.राजन साळवी (राजापूर) : सन्माननीय सांस्कृतिक कार्य मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मौजे नाटे (जि.राजापूर) येथे समुद्रकिना-या नजिक छत्रपती शिवाजी महाराज यांनी बांधलेला ऐतिहासिक घेरा यशवंत गडाची दुरवस्था झाली असल्याचे माहे जानेवारी, २०२२ मध्ये वा त्या दरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर गडाच्या दुरावस्थेबाबत शासनाने पाहणी केली आहे काय,

(३) असल्यास, सदरहू गडाचे ऐतिहासिक व भौगोलिक महत्व लक्षात घेऊन संवर्धन व पुनर्बांधणी तसेच सुशोभिकरण करून गडाचे सौंदर्य विकसित करण्याकरिता निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. अमित विलासराव देशमुख : (१) होय. हे अंशतः खरे आहे.

कालौघात किल्ल्याची काही प्रमाणात पडझड झाली आहे.

(२) होय.

(३) या किल्ल्याच्या जतन व संवर्धन कामाचा बृहद आराखडा पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालयामार्फत तयार करण्यात येत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

खैरगाव दे (ता. केळापूर, जि.यवतमाळ) येथील "तांडावस्ती सुधार योजना" आणि "रोजगार हमी योजना" अंतर्गत कामाध्ये झालेली अनियमितता

(४४) * ४२२०७ श्री.संजिवरेड्डी बोदकुरवार (वणी), डॉ.अशोक उईके (राळेगाव) : सन्माननीय ग्रामविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) खैरगाव दे (ता.केळापूर, जि.यवतमाळ) येथे सन २०१७-२०१८, २०१९-२०२० या कालावधीत तांडावस्ती सुधार योजना आणि रोजगार हमी योजना, जनसुविधाची ई. मंजूर करण्यात आलेली विकास कामे निकृष्ट करण्यात आली असून काही ठिकाणची कामे न करता निधीच वितरीत करण्यात आला असल्याचे दिनांक २० ऑक्टोबर, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर ग्राम पंचायतीला पेसाचा दर्जा असल्यामुळे विकास कामांना निधी उपलब्ध होतो, परंतू ग्रामपंचायती मध्ये किती निधी खर्च करण्यात आला याचा तपशील नसल्याचे निदर्शनास येत नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने काय आढळून आले, तदनुषंगाने सदर प्रकरणी अनियमितता करणाऱ्या संबंधीत अधिकाऱ्यांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

- श्री. हसन मुश्रीफ : (१) अंशतः खरे आहे.
 (२) नाही.
 (३) होय.
 (४) निरंक.

"एकात्मिक बाल विकास सेवा योजने" अंतर्गत देण्यात येणारे कच्चे धान्य किट मध्ये खाद्य तेलाचा समावेश करण्याबाबत

(४५) * ४०६५४ श्री.सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर), श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व) : सन्माननीय महिला व बालविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) एकात्मिक बाल विकास सेवा योजने' अंतर्गत अंगणवाडी मधील लाभार्थ्यांना ५० दिवस पुरेल असे कच्चे धान्य व किराणा मालाचा पुरवठा माहे मे, २०१९ पासून करण्यात येत असून त्यात खाद्यतेल या जीवनावश्यक वस्तूचा समावेश करण्यात आला होता, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, आदिवासी व ग्रामीण भागातील मुले, स्तनदा व गरोदर माता व किशोरवयीन मुलींच्या शारीरिक वाढीसाठी व पोषणासाठी स्निग्ध पदार्थ व चरबीयुक्त उष्मांकाची आवश्यकता खाद्य तेलातून पूर्ण होऊ शकते, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सद्या केंद्र शासनाच्या निर्देशानुसार अंगणवाडीतील लाभार्थ्यांना देण्यात येणाऱ्या किट मधून खाद्य तेलाच्या वाढत्या किमतीमुळे खाद्य तेल वगळण्यात आले असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, कच्चे धान्य किट मध्ये बंद केलेले खाद्य तेल पुन्हा सुरु करण्यात यावे या आशयाचे पत्र दि. २६ जुलै, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास मा. महिला व बाल विकास मंत्री यांना देण्यात आले होते, हे ही खरे आहे काय,
- (५) असल्यास, अंगणवाडी मधील लाभार्थ्यांना मिळणारे कच्चे धान्य किट मध्ये पुनश्च खाद्य तेलाचा समावेश करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत?

अँड. यशोमती ठाकूर (सोनावणे) : (१) हे खरे आहे.

(२) हे अंशतः खरे आहे.

पोषणासाठी स्निग्ध पदार्थ व चरबीयुक्त उष्मांकाची आवश्यकता खाद्य तेलातून अथवा इतर पदार्थांमधून पूर्ण होऊ शकते.

(३) केंद्र शासनाने अंगणवाडीतील लाभार्थींना देण्यात येणाऱ्या किटमध्ये कोणत्या खाद्यपदार्थांचा समावेश करायचा याबाबत कोणतेही निर्देश दिलेले नाहीत. फक्त दररोज दिल्या जाणाऱ्या आहारातून प्रती दिन प्रती लाभार्थी ५०० कि. कॅलरीज आणि १२ ते १५ ग्रॅम प्रथिनेयुक्त आहार देण्याचे व त्यासाठी प्रति लाभार्थी रु.८/- खर्च करण्याचे निर्देश दिले आहेत. अंगणवाडीतील लाभार्थ्यांसाठी कोणत्या प्रकारचा आहार पुरवठा करावयाचा हे ठरविण्याचे अधिकार राज्य शासनास आहेत. प्रती दिन प्रती लाभार्थी रु.८/- दरामध्ये पोषण आहार बाजार भावानुसार देता येईल, तो पोषण आहार राज्य शासन निश्चित करत असते व त्यानुसार केंद्र शासनाच्या Food & Nutrition Board ने प्रमाणित केल्यानुसार राज्य शासनाने पाककृती निश्चित केलेली आहे.

(४) हे खरे आहे.

(५) प्रती दिन प्रती लाभार्थी रु. ८/- दरामध्ये देण्यात येणारी पाककृती केंद्र शासनाच्या Food & Nutrition Board ने प्रमाणित केल्यानुसार निश्चित करण्यात आलेली आहे. त्या पाककृतीमध्ये केंद्र शासनाच्या निर्देशानुसार ५०० किलो कॅलरीज व १२ ते १५ ग्रॅम प्रथिने मिळत आहेत. त्यामुळे सद्यःस्थितीत पाककृतीमध्ये बदल करण्याचे विचाराधीन नाही. केंद्र शासनाने पोषण आहार दर वाढविल्यास पाककृतीमध्ये बदल करण्याबाबत विचार करण्यात येईल.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

**सावंगा मग्रापुर (ता.चांदूर, जि.अमरावती) रेल्वे या गावातील नागरीकांना
नळ जोडणीपासून वंचित ठेवल्याबाबत**

(४६) * ४१९९० श्री.बळवंत वानखडे (दर्यापूर) : सन्माननीय ग्रामविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) सावंगा मग्रापुर (ता.चांदूर, जि. अमरावती) रेल्वे या गावातील वॉर्ड क्रमांक १ येथील अनुसूचित जातीच्या नागरिकांना संबंधीत ग्रामपंचायत हेतूपुरस्पर पिण्याच्या पाण्यापासून वंचीत ठेवत असल्याचे दिनांक ४ फेब्रुवारी, २०२२ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर वॉर्ड क्रमांक १ मधील नागरिकांनी नळाद्वारे पाणीपुरवठा करण्यासाठी ग्रामपंचायतकडे वारंवार नळ कनेक्शन मिळण्यासाठी सन २०२० पासून एकूण १९५ नागरीकांनी रितसर अर्ज केले असल्याचे निदर्शनास आले असून फक्त ४५ नागरिकांना नळ कनेक्शन देण्यात आले असून उर्वरीत १५० नागरीकांना हेतूपुरस्पर वंचीत ठेवले असल्याचे गटविकास अधिकारी चांदूर रेल्वे यांनी सचिव ग्रामपंचायत यांना उद्देशून लिहिलेल्या दिनांक २३ जानेवारी, २०२१ रोजीच्या पत्रानुसार निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, याबाबत संबंधीत नागरिकांनी, ग्रामपंचायत कार्यालय, पंचायत समिती कार्यालय, तहसील कार्यालय, उपविभागीय अधिकारी कार्यालय, पोलीस स्टेशन, कार्यकारी अभियंता, पाणीपुरवठा विभाग जिल्हा परिषद, जिल्हाधिकारी कार्यालय अमरावती यांना वारंवार लेखी पत्राद्वारे कळविले असून याबाबत कोणतीही कार्यवाही झाली नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, सदर नागरीकांना न्याय न मिळाल्याने त्यांनी दिनांक ३ फेब्रुवारी, २०२२ रोजी वा त्यासुमारास बहिष्कार आंदोलन केल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (५) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशी मध्ये काय आढळून आले, तद्अनुषंगाने सदरहू प्रकरणी दुर्लक्ष केलेल्या अधिकारी व ग्रामपंचायतीवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. हसन मुश्रीफ : (१) नाही, हे खरे नाही.

(२) होय, हे अंशतः खरे आहे.

नागरिकांनी ग्रामपंचायतकडे अर्ज केले हे खरे आहे. गावातील १९५ कुटुंबाकडे नळ कनेक्शन नाही, त्यापैकी ११३ कुटुंबाचे नळ कनेक्शन करिता अर्ज प्राप्त झाले होते. त्यापैकी ४५ कुटुंबांना नळ कनेक्शन देण्यात आले आहे.

(३) व (४) होय, हे अंशतः खरे आहे.

सदर प्रकरणी नागरिकांनी पत्रांद्वारे कळविले असून जिल्हा परिषद स्तरावरून तांत्रिक पाहणी करून जलजिवन मिशन व ग्राम पंचायत वित्त आयोग यांचे संयुक्त निधीमधुन संपुर्ण गावातील पाईपलाईन व सर्व कुटुंबांना नव्याने

नळ कनेक्शन पुरविण्याची योजना प्रस्तावित करण्यात आली आहे.
(५) व (६) प्रश्न उद्भवत नाही.

**परभणी जिल्ह्यातील जायकवाडी डाव्या कालव्याचा व अन्य प्रकल्पांच्या
वितरण प्रणाली वहनक्षमता वाढविण्याबाबत**

(४७) * ४२२५२ श्रीमती मेघना साकोरे बोर्डीकर (जिंतूर) : सन्माननीय जलसंपदा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) परभणी जिल्ह्यातील लोअर दुधना, जायकवाडी सह मोठे मध्यम तसेच अनेक लघु सिंचन प्रकल्पांमध्ये यंदा मुबलक पाणीसाठा असून देखील झाडे-झुडपे, गाळामुळे जायकवाडी डाव्या कालव्याचा अन्य प्रकल्पांच्या वितरण प्रणाली वहनक्षमता कमी झाली असल्याचे माहे फेब्रुवारी, २०२२ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, आहे हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, रब्बी हंगामात तसेच उन्हाळी पिकांसाठी सिंचन करण्यासाठी पूर्ण क्षमतेने पाणी पुरवठा होत नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, शासनाकडून सदर सिंचन विषयासंबंधी कालव्याच्या शेवटच्या टोकापर्यंत पूर्णक्षमतेने सिंचनाचा लाभ शेतकऱ्यांना मिळण्यासंबंधी आतापर्यंत किती निधी वितरीत करण्यात आल असून त्यापैकी किती निधी कालव्यासाठी खर्चित करण्यात आला आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. जयंत पाटील : (१) हे खरे आहे.

परभणी जिल्ह्यातील जायकवाडी डावा कालवा, तसेच इतर मध्यम व लघु प्रकल्पांचे बांधकाम होऊन जवळपास ४०-४५ वर्षांचा कालावधी झालेला आहे. तसेच हा भाग काळ्या मातीतील प्रदेश असल्यामुळे वितरण प्रणालीची सतत पडझड होऊन वहन क्षमता साधारणतः २५-३०% कमी झालेली आहे.

तथापि, निम्न दुधना प्रकल्पात १००% पाणी साठा झालेला असून मंजूर प्राथमिक सिंचन कार्यक्रम (PIP) २०२१-२२ नुसार रब्बी हंगामात १२५०० हेक्टर

व उन्हाळी हंगामात ७५०० हेक्टर असे २०,००० हेक्टर वर सिंचन कार्यक्रम राबविण्याचे नियोजन केलेले आहे. त्याप्रमाणे सिंचन प्रगत आहे. प्रकल्पावरील मुख्य कालवा पूर्ण झालेला असून वितरण व्यवस्थेची कामे अंतिम टप्प्यात आहेत.

(२) हे अंशतः खरे आहे.

सिंचनासाठी लाभधारकांनी केलेल्या प्रत्यक्ष पाणी मागणी प्रमाणे पाणी पुरवठा करण्यात येत आहे. तथापि कालव्यांची वहनक्षमता कमी झालेली असल्याने पुर्ण क्षमतेने पाणी पुरवठा होत नाही.

(३) सन २०२१-२२ साठी जायकवाडी डाव्या कालव्यासाठी रु.४५३.४४ लाखांचा प्राधान्यक्रम प्रस्ताव मंजूर असून आतापर्यंत रु. ८८.७१ लक्ष निधी प्राप्त होऊन खर्च झालेला आहे. तसेच मध्यम व लघु प्रकल्पासाठी रु.२०१.७४ लाखांचा प्राधान्यक्रम प्रस्ताव मंजूर असून त्यावर रु. ७१.३४ लक्ष इतका निधी प्राप्त होऊन खर्च झालेला आहे.

तसेच निम्न दुधना प्रकल्पाचे कालवा व वितरण व्यवस्थेची कामे प्रगतीत असल्याने सिंचन कार्यक्रम सन २०२१-२२ राबविण्यासाठी झाडे झुडुपे व गाळ काढण्यासाठी निधीची मागणी करण्यात आलेली नाही.

दरवर्षी सिंचन व बिगर सिंचन पाणी पट्टी वसुलीतून जमा होणाऱ्या रकमेच्या मर्यादेत उपलब्ध होणाऱ्या अनुदानातून वितरण प्रणालीची देखभाल व दुरुस्तीची कामे करून सिंचन कार्यक्रम राबविण्यात येत आहेत. तसेच पाखरण कार्यक्रमा अंतर्गत यांत्रिकी मशिनरीद्वारे झाडेझुडुपे काढणे, गाळ काढणे ही कामे करून सिंचन कार्यक्रम राबविण्यात येत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

राजुरा (जि.चंद्रपूर) उपविभागात जलयुक्त शिवार योजनेअंतर्गत झालेली अनियमितता

(४८) * ४३१८७ श्री.सुभाष धोटे (राजुरा) : सन्माननीय मृद व जलसंधारण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राजुरा (जि. चंद्रपूर) उपविभागात जलयुक्त शिवार योजनेअंतर्गत कोटयावधी

रुपयांचा खर्च करण्यात आला असून अनेक कामात अनियमितता झाल्याने सदर कामांची एसआयटीमार्फत चौकशी करण्याचे निर्देश देण्यात आले होते, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर प्रकरणी दोन वर्ष पूर्ण होऊनही उक्त प्रकरणाची चौकशी करण्यात आलेली नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास,सदर प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशी अंती काय आढळून आले, तदनुषंगाने संबंधीत दोषींवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शंकरराव गडाख : (१) अंशतः खरे आहे.

जलयुक्त शिवार योजनेअंतर्गत झालेल्या कामांची एसआयटीमार्फत चौकशी करण्याचे निर्देश देण्यात आले होते.

(२) व (३) जलयुक्त शिवार योजनेअंतर्गत झालेल्या कामांची संख्या अधिक असल्याने कोणती कामे खुल्या चौकशीसाठी निवडणे आवश्यक आहे याचा शोध घेण्यासाठी गठीत केलेल्या चौकशी समितीने विहित केलेल्या निकषाच्या आधारे केलेल्या शिफारशीनुसार चंद्रपूर जिल्ह्यातील राजूरा उपविभागातील ११ कामांच्या खुल्या चौकशीची शिफारस केली आहे. त्यानुसार, शासनाच्या दि.१५/७/२०२१ च्या पत्रान्वये महासंचालक, लाचलुचपत प्रतिबंधक विभाग, महाराष्ट्र राज्य,मुंबई यांना खुली चौकशी करण्याबाबत कळविण्यात आले आहे. सद्यस्थितीत चौकशीची कार्यवाही सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

अंबाडी (ता.किनवट जि.नांदेड) येथील प्राथमिक आरोग्य उपकेंद्राचे बांधकाम निकृष्ट दर्जाचे झाल्याबाबत

(४९) * ४२९४३ डॉ.तुषार राठोड (मुखेड) : सन्माननीय ग्रामविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अंबाडी (ता.किनवट, जि.नांदेड) येथे पेसा योजनेतर्गत प्राथमिक आरोग्य

उपकेंद्राच्या बांधकामासाठी एक कोटी रुपये इतका निधी मंजूर केला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, ग्रामपंचायत कार्यालय, कंत्राटदार व संबंधित अभियंत्याने संगनमताने आरोग्य उपकेंद्राच्या इमारतीचे बांधकाम निकृष्ट दर्जाचे करून निधीचा अपहार केला असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर प्रकरणी सहाय्यक जिल्हाधिकारी यांनी चौकशी करून कारवाई करण्याचे आदेश गटविकास अधिकारी, पंचायत समिती यांना दिले होते, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले, त्यानुसार आरोग्य उपकेंद्राचे बांधकाम निकृष्ट दर्जाचे करणाऱ्या संबंधित कंत्राटदार, अधिकारी व कर्मचाऱ्यांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे.

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत,

श्री. हसन मुश्रीफ : (१) होय, हे अशत: खरे आहे,

सन २०१८-१९ या अर्थिक वर्षात TSP२२२५E२४९ या योजनेतर्गत प्राथमिक आरोग्य उपकेंद्र अंबाडी, ता. किनवट, जि. नांदेड या उपकेंद्राला रु.८६.०० लक्ष इतक्या रक्कमेला प्रशासकीय मान्यता प्राप्त झाली आहे.

(२) हे खरे नाही.

प्रस्तुत कामाची गुणवत्ता योग्य असल्याची खात्री होऊन सदरील कामाचे अंतिम देयक पास करण्यात आलेले आहे.

(३) व (४) होय, हे खरे आहे.

प्रस्तुत प्रकरणी चौकशीअंती सदरील प्राथमिक आरोग्य उपकेंद्राच्या इमारतीचे बांधकाम चांगल्या दर्जाचे दिसून आले आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही

दानापूर (जि.अकोला) येथील रामखेड-चांगलवाडी या रस्त्याचे काम निधी

अभावी अपूर्णावस्थेत असल्याबाबत

(५०) * ४२२४० श्री.प्रकाश भारसाकळे (अकोट) : सन्माननीय ग्रामविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) दानापूर (जि.अकोला) येथील रामखेड-चांगलवाडी या रस्त्याचे काम मुख्यमंत्री ग्रामसडक योजनेअंतर्गत करण्यात येत असून सन २०१८ पासून निधी अभावी रस्त्याचे काम अर्धवट स्थितीत असल्याने रस्त्यावरून ये जा करणाऱ्या नागरीकांना नाहक त्रास सहन करावा लागत आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने सदर रस्त्यास निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत व सदर योजने अंतर्गत दिरंगाई करणाऱ्या संबंधित अधिकाऱ्यांवर कारवाई करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. हसन मुश्रीफ : (१) सदर रस्त्याचे काम अपुर्णवस्थेत आहे, हे खरे आहे.

(२) व (३) सदर स्थितीत सदर रस्त्याचे भौतिकदृष्ट्या ९० % काम पुर्ण झाले असून केवळ डांबरीकरणाच्या अंतिम थराचे काम बाकी आहे. सदरचे काम लवकरात लवकर पूर्ण करण्याचे नियोजन आहे.

**नंदुरबार तसेच मेळघाट या आदिवासी भागात बालमृत्यू
व मातामृत्यूचे प्रमाण वाढल्याबाबत**

(५१) * ४२१०९ श्रीमती मोनिका राजळे (शेवगांव - पाथर्डी), श्री.शिरीषकुमार नाईक (नवापूर) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील आदिवासी भागात, कुपोषणाला आळा घालण्यासाठी आरोग्य विभाग तसेच महिला व बालकल्याण विभागाबरोबरच विविध शासकीय विभागामार्फत अनेक योजना राबविण्यात येत असूनही अजूनही मेळघाटात बालमृत्यू व मातामृत्यूचे प्रमाण कमी होत नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, मेळघाटात माहे एप्रिल ते डिसेंबर २०२१ या सहा महिन्यात कालावधीत १६१ उपजत मृत्यू सह एकूण ३६५ बालमृत्यू व १५ माता मृत्यूंची नोंद झाली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, मेळघाट तसेच नंदूरबार विभागात प्रधानमंत्री मातृवंदना योजना,

जननी सुरक्षा योजना, ए.पी.जे. अब्दुल कलाम अमृत आहार योजना, जननी शिशु योजना, मानव विकास अभियान, कांगारु मदर केअर युनिट, राष्ट्रीय बालस्वास्थ्य कार्यक्रम, पोषण पुनर्वसन केंद्र, अशा योजना बालमृत्यू व मातामृत्यू रोखण्यासाठी व त्यांच्या बालक व मातांच्या शारिरीक विकासासाठी या विभागाकडून प्रभावीपणे राबविल्या जात नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, मेळघाटासह राज्यातील अन्य आदिवासी भागातील बालमृत्यू रोखण्याच्या उद्देशाने मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली गठीत केलेल्या गाभा समितीच्या आढावा बैठकीत याबाबत माहिती व कार्यवाही झाली नाही काय ,

(५) असल्यास, बालमृत्यू व मातामृत्यू रोखण्यासाठी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. राजेश टोपे : (१) हे खरे नाही.

जिल्ह्यातील नवसंजीवनी कार्यक्रमाच्या अहवालानुसार मेळघाट कार्यक्षेत्रात सन २०१६-१७ मध्ये ४०७ व सन २०२०-२१ मध्ये २०२ बालमृत्यू झालेले आहेत. तसेच मातामृत्यू अहवालानुसार मेळघाट कार्यक्षेत्रात २०१६-१७ मध्ये १३ व सन २०२०-२१ मध्ये १० मातामृत्यू झालेले आहेत. यानुसार मेळघाटात बालमृत्यू व मातामृत्यूचे प्रमाण कमी होत आहे.

(२) हे खरे नाही.

मेळघाटात माहे एप्रिल ते डिसेंबर २०२१ या ६ महिन्यांच्या कालावधीत ९० उपजत मृत्यू, १६९ बालमृत्यू व ५ मातामृत्यूंची नोंद झाली आहे.

(३) हे खरे नाही.

(४) बालमृत्यू रोखण्याच्या उद्देशाने मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली गठीत केलेल्या गाभा समितीच्या आढावा बैठकीत याबाबत माहिती सादर केली आहे.

(५) आदिवासी व दुर्गम भागात आरोग्य यंत्रणा बळकट करून माता व बालमृत्यू कमी करण्याच्यादृष्टीने आरोग्य विभागामार्फत खालील उपाय योजना करण्यात येतात.

बाल आरोग्य संबंधी योजना :- आजारी नवजात बालकांच्या उपचारासाठी विशेष कक्ष (SNCU), नवजात शिशु स्थिरीकरण कक्ष (NBSU), ग्राम बाल विकास

केंद्र (VCDC), प्राथमिक आरोग्य केंद्र स्तरावरील बाल उपचार केंद्र (CTC), पोषण पुनर्वसन केंद्र (NRC), Mother Absolute Affection व राष्ट्रीय बाल स्वास्थ्य कार्यक्रम

माता आरोग्य संबंधी योजना :- जननी सुरक्षा योजना, जननी शिशु सुरक्षा कार्यक्रम, मानव विकास कार्यक्रम, प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजना व प्रधानमंत्री सुरक्षित मातृत्व अभियान नवसंजिवनी योजना (मातृत्व अनुदान योजना, भरारी पथक योजना, दाई बैठका योजना) जिल्हा स्तरावर सर्व माता मृत्यू व बालमृत्यू यांचे अन्वेषण करण्यात येते.

(६) प्रश्न उदभवत नाही.

रत्नागिरी जिल्ह्यातील पाटबंधारे उपविभाग दापोली अंतर्गत असलेल्या धरणातून शेतीसाठी पाणी उपलब्ध करून देण्याबाबत

(५२) * ४३३६५ श्री.कालीदास कोळंबकर (वडाळा) : सन्माननीय जलसंपदा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) रत्नागिरी जिल्ह्यातील पाटबंधारे उपविभाग दापोली अंतर्गत दापोली तालुक्यात आवाशी, पंचनदी व शिरसाडी व मंडणगड तालुक्यात भोळवली आणि पणदेरी अशी २ धरणे तर खेड तालुक्यात कोंडीवली येथे १ धरण बांधण्यात आलेली आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त धरणाचा आढावा घेतला असता ही तीन धरणे १०० टक्के पाण्याने भरलेली असून खेड आणि मंडणगड येथील धरणात ६० टक्क्यापेक्षा अधिक पाणी साठा असून देखील मात्र या धरणातून पाणी सोडण्यासाठी अद्यापही कालवे काढण्यात आलेले नसल्याने गेले कित्येक वर्षे दापोलीतील तिन्ही धरणाखालील शेती पिकांतील क्षेत्रांना अद्यापही पाणी मिळत नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, आजमितीस सदरहू धरणातून पाणी सोडण्यासाठी कालवे न काढण्याची कारणे काय आहेत,

(४) असल्यास, सदर प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशी अंती काय आढळून आले, तदनुषंगाने सदरहू धरणातून शेतीसाठी विनाविलंब पाणी उपलब्ध होण्याच्या दृष्टिने कालवे काढण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. जयंत पाटील : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) नाही, हे खरे नाही.

पणदेरी व पंचनदी योजनेचे कालवे पूर्ण झाले असून भोळवली, आवाशी व शिरसाडी योजनेचे कालवे भूसंपादन व इतर कारणामुळे अपूर्ण आहेत.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

ज्या प्रकल्पांचे कालवे पूर्ण झाले आहेत त्याठिकाणी अतिवृष्टीमुळे आणि नियमित पाणी मागणी नसल्याने झाडे, झुडपे व गाळ साठून वहन क्षमती कमी झाल्याचे निदर्शनास आले आहे. तसेच भूसंपादन प्रक्रिया पूर्ण न झाल्यामुळे काही प्रकल्पांच्या कालव्यांची कामे अपूर्ण असल्याचे निदर्शनास आले आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

भूसंपादन प्रक्रिया पूर्ण करून अपूर्ण कालव्यांची कामे पूर्ण करण्याचे तसेच पूर्ण झालेल्या कालव्यांची दुरुस्ती व पुनर्स्थापना कामे निधी उपलब्धतेनुसार पूर्ण करण्याचे नियोजन आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

जव्हार तालुक्यातील अंगणवाडी केंद्रात निकृष्ट दर्जाचा पोषण आहार देण्यात येत असल्याबाबत

(५३) * ४३१७० श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्री.सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.राम कदम (घाटकोपर पश्चिम), श्री.रवि राणा (बडनेरा), श्री.अभिमन्यु पवार (औसा) : सन्माननीय महिला व बालविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) जव्हार तालुक्यातील भिवंडी बाल विकास प्रकल्पांतर्गत असलेल्या अंगणवाडी केंद्रात लहान मुले, गरोदर व स्तनदा माता यांना देण्यात येणारा पोषक आहार हा निकृष्ट दर्जाचा असल्याच्या तक्रारी शासनाकडे प्राप्त झाल्या आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, कच्चे धान्य निकृष्ट असणे, पोषक आहारामधील उपमा खूप तिखट असणे, शिऱ्यामध्ये साखर नसणे, सुकडी व बालभोग व्यवस्थित शिजलेले नसणे, धान्य पोखरलेले असणे, तसेच हळद-तिखट खराब असणे अशा

स्वरूपाच्या तक्रारीप्राप्त झाल्या असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, शासनातर्फे पुरवण्यात आलेल्या आहाराच्या पाकिटांवर वस्तूचे उत्पादन कोणी केले, उत्पादनाची दिनांक, आहार किती महिने किंवा किती दिवसांपर्यंत वापरता येऊ शकते अशा माहितीचा उल्लेख केलेला नाही, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, या प्रकरणाची शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यानुसार या प्रकरणात दोषी असणाऱ्या संबंधितांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. यशोमती ठाकूर (सोनावणे) : (१) यासंदर्भात तक्रार प्राप्त झालेली आहे. त्यानुषंगाने पोषण आहाराची तपासणी प्रयोगशाळेमार्फत करून घेण्यात आलेली आहे. त्यानुसार सदर पोषण आहार खाण्यास योग्य असल्याचे आढळून आले आहे.

(२) हे खरे नाही.

अंगणवाडीमध्ये महाराष्ट्र राज्य कन्झ्युमर फेडरेशनमार्फत पुरवठा करण्यात येणारे अन्नधान्य हे प्रयोगशाळा तपासणीअंती खाण्यास योग्य असल्याचे आढळून आले आहे. तसेच स्थानिक बचत गटांमार्फत पुरवठा करण्यात येणारा घरपोच आहार (THR-उपमा, शिरा व बालभोग) या पोषण आहाराची प्रयोगशाळेमार्फत तपासणी करण्यात आली असून सदर पोषण आहार खाण्यास योग्य असल्याचे अहवाल प्राप्त झाले आहेत.

(३) व (४) प्रियदर्शनी महिला मंडळ, भिवंडी यांनी घरपोच आहार पाकीटावर उत्पादकाचे नाव, उत्पादन दिनांक व अंतिम तारीख नमूद केलेली नव्हती. त्यामुळे सदर पोषण आहाराची प्रयोगशाळेमार्फत तपासणी करण्यात आली असून सदर पोषण आहार खाण्यास योग्य असल्याचे आढळून आले आहे. प्रियदर्शनी महिला मंडळ, भिवंडी यांना घरपोच आहार पाकीटावर उत्पादकाचे नाव, उत्पादन दिनांक व अंतिम तारीख न छापल्याबाबत नोटीस बजावण्यात आलेली आहे. तसेच सदर पुरवठा कालावधीचे आहाराचे देयक अद्याप अदा करण्यात आलेले नाही. संबंधित पुरवठाधारकावर निविदा अटी व शर्तीनुसार योग्य ती कारवाई

करण्यात येईल.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**रत्नागिरी जिल्हयामध्ये शासकीय सुपर स्पेशालिटी
रुग्णालय मंजूर करण्याबाबत**

(५४) * ४१८१८ श्री.राजन साळवी (राजापूर) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) रत्नागिरी जिल्हयातील मुंबई-गोवा महामार्गाची कामे सुरु असून या महामार्गावरून पर्यटकांच्या वाहनांची वर्दळ असल्याने अपघातांच्या प्रमाणातही वाढ होत असल्याने तेथे शासकिय सुपर स्पेशालिटी रुग्णालय मंजूर करण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर महामार्गावर अपघात झाल्यास आधुनिक आरोग्य सोयी-सुविधा पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध होत नसल्यामुळे रुग्णांना/जखमींना मुंबई, गोवा, कोल्हापूर येथे विशेष उपचारासाठी न्यावे लागत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, मौजे वाटुळ (ता.राजापूर, जि.रत्नागिरी) येथील शासकीय जमिनीवर सुपर स्पेशालिटी मंजूर करण्याबाबतचा प्रस्ताव मा.मुख्यमंत्री, मा.सार्व.आरोग्य मंत्री व अन्य संबंधित विभागाकडे पत्रव्यवहार स्थानिक लोकप्रतिनिधिंनी केला असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, सिंधुदुर्ग जिल्हयाच्या मल्टिस्पेशालिटी रुग्णालयासारखे रत्नागिरी जिल्हयासाठी १०० खाटांचे मल्टि-स्पेशालिटी रुग्णालय तात्काळ मंजूर करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत?

श्री. राजेश टोपे : (१) हे खरे नाही.

(२) हे अंशतः खरे आहे.

मुंबई-गोवा महामार्गावर पनवेल, महाड, कामथे येथे ट्रामा केअर युनिट आहेत. तसेच उपजिल्हा रुग्णालय, पेण, ग्रामीण रुग्णालय, पोलादपूर, उपजिल्हा

रुग्णालय, कळंबणी व ग्रामीण रुग्णालय, पाली, कामठे या आरोग्य संस्थाही कार्यरत आहेत. याद्वारे रुग्णसेवा देण्यात येते. विशेष उपचारासाठी रुग्णास संदर्भित करण्यात येते.

(३) हे खरे आहे.

(४) संदर्भ सेवा रुग्णालय हे विभागीय मंडळात एक याप्रमाणे मंजूर करण्याचे धोरण आहे. सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये संदर्भ सेवा रुग्णालय मंजूर आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

नंदुरबार जिल्ह्यातील आरोग्य केंद्रात वैद्यकीय अधिकारी व कर्मचाऱ्यांसाठी निवासस्थाने व मूलभूत सोयी-सुविधांचा अभाव असल्याबाबत

(५५) * ४०६६० श्री.सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अक्राणी-धडगाव (जि.नंदुरबार) अंतर्गत बिलगाव आरोग्य केंद्रात वर्ग १ व वर्ग २ च्या वैद्यकीय अधिकाऱ्यांसाठी व कर्मचाऱ्यांसाठी बांधलेले निवासस्थाने पाण्याच्या व इतर मूलभूत सोयीसुविधा नसल्याने त्या विनावापर असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) तसेच, राजबर्डी येथील प्राथमिक आरोग्य केंद्रात अधिकारी व कर्मचाऱ्यांसाठी निवासाची सोय नसल्याने त्यांची गैरसोय होत असल्याचे देखील निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) तसेच, नव्याने बांधलेले मांडवी येथील उपकेंद्र मागील ७ वर्षांपासून बंद असल्याने उपकेंद्राची दुरावस्था झाली आहे तथापि या उपकेंद्राची नित्य नियमाने रंग रंगोटी करण्यात येत असते, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, यास जबाबदार असणाऱ्या संबंधित अधिकाऱ्यांवर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे.

(५) नसल्यास, विलंबाची करणे काय आहेत ?

श्री. राजेश टोपे : (१) हे अंशतः खरे आहे.

प्राथमिक आरोग्य केंद्र बिलगाव येथील वैद्यकीय अधिकारी वर्ग १ व वर्ग २ च्या निवासस्थानी पाण्याची टाकी व मोटार पाईपची सोय आहे. तथापि अपुऱ्या इलेक्ट्रीसिटी पुरवठ्यामुळे पाणी वर चढत नाही.

याबाबत जिल्हा परिषद बांधकाम विभाग व विज वितरण कंपनीस पत्र देण्यात आले आहे.

(२) हे खरे आहे.

(३) हे खरे नाही,

मांडवी हे उपकेंद्र नियमितपणे सुरु असून त्याद्वारे आरोग्य सुविधा देतात. सदर उपकेंद्र आरोग्य वर्धिनी केंद्रात रूपांतर करण्यात आले असून आवश्यक ती रंगरंगोटी व किरकोळ दुरुस्ती करण्यात आली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

भोकर (जि.नांदेड) तालुक्यातील अंगणवाड्यांना निकृष्ट दर्जाचे धान्य पुरवठा केला जात असल्याबाबत

(५६) * ४३३८६ डॉ.तुषार राठोड (मुखेड) : सन्माननीय महिला व बालविकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) भोकर (जि.नांदेड) तालुक्यातील अंगणवाड्यांना दी. महाराष्ट्र स्टेट को. ऑपरेटीव्ह कंजुमर्स फेडरेशन लि. मुंबई यांच्यावतीने निकृष्ट दर्जाचा आहार पुरविण्यात येत असल्याचे माहे नोव्हेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) तसेच, अंगणवाडीच्या बालकांना निकृष्ट आणि हलक्या दर्जाचे धान्य पुरवठा केला जात असल्यामुळे बालकांच्या आरोग्यावर विपरीत परिणाम होऊन आरोग्य धोक्यात आले असल्याने संबंधित पुरवठा धारकाचे नाव काळ्या यादीत टाकण्या संबंधी ठराव दिनांक २० नोव्हेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास झालेल्या भोकर पंचायत समितीच्या मासिक सभेत एकमताने घेण्यात आला, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, कोरोना संकट काळामध्ये अंगणवाडीच्या बालकांना सकस आहार मिळावा म्हणून शासनाने बंद पाकिटामधून धान्य पुरविण्याचा निर्णय घेतला असून सदर धान्याचे पाकिटे अतिशय आकर्षक होते परंतु त्यामध्ये असणारे धान्य हे निकृष्ट दर्जाचे, किडलेले तसेच बुरशी आलेले होते. हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणाची शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशी अंती काय आढळून आले,

(५) असल्यास, त्यानुसार निकृष्ट दर्जाचे धान्य पुरवठा करणारे पुरवठा धारकावर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे.

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय,

अॅड. यशोमती ठाकूर (सोनावणे) : (१) हे खरे नाही.

दि. महाराष्ट्र स्टेट को. ऑपरेटिव्ह कंज्युमर्स फेडरेशन लि. मुंबई यांचे मार्फत ६ महिने ते ३ वर्षे वयोगटातील बालके, गरोदर महिला व स्तनदा माता यांना नियमितपणे THR देण्यात येत आहे. तसेच कोव्हीड-१९ साथीच्या पार्श्वभूमीवर ३ ते ६ वर्षे वयोगटातील लाभार्थ्यांना गरम ताजा आहारा ऐवजी THR देण्यात येत आहे. माहे नोव्हेंबर, २०२१ मध्ये पंचायत समिती भोकर येथे THR चा पूरवठा निकृष्ट दर्जाचा होत असल्याबाबत पंचायत समिती सभागृहात ठराव घेण्यात आला होता. त्या अनुषंगाने भोकर तालुक्यातील अंगणवाडी केंद्रामधील आहाराचा तात्काळ पंचनामा करून आहाराचे नमुने प्रयोगशाळा तपासणीसाठी पाठविण्यात आले होते. त्यानुसार अंगणवाडी केंद्रामध्ये पुरवठा करण्यात आलेला पुरक पोषण आहार हा शासनाने ठरवून दिलेल्या निकषानुसार व खाण्यास योग्य असल्याचा प्रयोगशाळा अहवाल प्राप्त झालेला आहे.

(२), (३) व (४) माहे नोव्हेंबर, २०२१ च्या पंचायत समितीमधील सभेमध्ये पुरवठा निकृष्ट दर्जाचा झाल्यामुळे पुरवठा धारकास काळ्या यादीमध्ये टाकण्याबाबतचा ठराव करण्यात आला होता. तथापि, भोकर तालुक्यातील अंगणवाडी केंद्रामध्ये पुरविण्यात आलेल्या पुरक पोषण आहाराबाबत प्रयोगशाळा तपासणी अहवाल प्राप्त झाला असून सदर अहवालानुसार अंगणवाडी केंद्रामध्ये पुरवठा करण्यात आलेला पुरक पोषण आहार शासनाने ठरवून दिलेल्या

निकषानुसार व खाण्यास योग्य आहे.

(५) व (६) प्रश्न उद्भवत नाही.

**अकोट तालुक्यातील (जि.अकोला) प्राथमिक आरोग्य केंद्र व उपजिल्हा
रुग्णालयाच्या इमारतीबाबत**

(५७) * ४२६१६ श्री.प्रकाश भारसाकळे (अकोट) : सन्माननीय सार्वजनिक
आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अकोट (जिल्हा अकोला) येथील सावरा प्राथमिक आरोग्य
केंद्राची इमारत कर्मचाऱ्यांविना विनावापर असल्याने येथे दररोज शंभर ते
दीडशे रुग्ण बाह्य रुग्ण विभागात (ओपीडी) मध्ये दाखल होतात तथापि
डॉक्टराअभावी रुग्ण उपचाराविना रहात असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे
आहे काय,

(२) असल्यास, सदर रुग्णालयात तज्ञ व वैद्यकीय अधिकाऱ्यांच्या कमतरेतमुळे
प्रसुतीकेंद्र, कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रिया, स्त्रियांचे ऑपरेशन, पाळीव प्राण्यांची
रेबीज इंजेक्शन्स इत्यादी व्यवस्था नसल्याने लाखो रुपयांची मशिनरी विनावापर
आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) तसेच, अकोट येथील उपजिल्हा रुग्णालय मंजूर झाले असले तरीही प्रत्यक्ष
इमारतीचे बांधकाम व पदांची भरती झालेली नसल्यामुळे वर्षाकाठी सुमारे ५००
हून अधिक रुग्णांचा मृत्यू होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे
आहे काय,

(४) असल्यास, याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत.?

श्री. राजेश टोपे : (१) हे खरे नाही.

मौजे सावरा येथील प्राथमिक आरोग्य केंद्र नवीन इमारत कार्यरत असून
सदर ठिकाणी ओ.पी.डी., आय.पी.डी. व कुटुंब कल्याण कार्यक्रमाव्दारे रुग्णांना

सेवा उपलब्ध करून देण्यात येतात. वैद्यकीय अधिकारी रुग्णांवर उपचार करतात त्यामुळे कोणताही रुग्ण उपचाराविना राहत नाही.

(२) हे खरे नाही.

प्राथमिक आरोग्य केंद्रातील वैद्यकीय अधिकारी यांची २ पदे भरलेली आहेत. प्राथमिक आरोग्य केंद्रात प्रसुती कक्ष असून सदर ठिकाणी प्रसुती करण्यात येतात. जोखमीच्या मातेस संदर्भसेवा देण्यात येते. तसेच कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रिया (पुरुष व स्त्री) यांचे कॅम्प प्राथमिक आरोग्य केंद्रात घेण्यात येतात. रेबीज इंजेक्शनची व्यवस्था प्राथमिक आरोग्य केंद्रात असून कॅटेगरी ३ चे रुग्णास संदर्भित केले जाते. प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या स्तरावर असलेल्या सोई सुविधानुसार उपकरणे वापरात आहेत.

(३) हे खरे नाही.

सार्वजनिक आरोग्य विभाग शासन निर्णय दि. ०७.०८.२०१९ नुसार अकोट ग्रामीण रुग्णालयाचे ३० खाटांवरून १०० खाटांच्या उपजिल्हा रुग्णालयामध्ये श्रेणीवर्धन झालेले आहे. अल्पसंख्यांक विकास विभागाचे शासन निर्णय दि. २२.०३.२०२१ नुसार ५०१८.०० लक्ष निधी मंजूर झालेला आहे. परंतु अद्याप पर्यंत अल्पसंख्यांक विकास विभागाकडून निधी प्राप्त न झाल्यामुळे बांधकाम सुरु झालेले नाही. मात्र अकोट येथे ग्रामीण रुग्णालय कार्यान्वित असून त्याद्वारे रुग्णांना उपचार देण्यात येतात.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

विधान भवन :
मुंबई.

राजेन्द्र भागवत
प्रधान सचिव,
महाराष्ट्र विधानसभा

मुद्रणपूर्व सर्व प्रक्रिया महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाच्या संगणक यंत्रणेवर
मुद्रण: शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई.